

SEDNICA SAVETA DRUŠTVA

PREDLAŽE SE PROMENA IMENA

Na sednici Saveta Društva za istinu o antifašističkoj narodnooslobodilačkoj borbi u Jugoslaviji 1941-1945, održanoj 8. decembra protekle godine, većinom glasova prisutnih

POČAST PREMINULIM

Na početku sednice, minutom ćutanja odata je pošta članovima Društva koji su preminuli između dve sednice Saveta:

Milošu Miniću, Ismetu Redžiću, Mileni Šotri-Gačinović, Dimitriju Bajalici, Anti Gvardiolu, Veri Zakovski-Doksan, Dušanu Đurđiću, Milanu Šijanu, Radošinu Rajoviću, Veljku Milatoviću, Vladimiru Šćekiću, Stojanu Milenkoviću, Savi Popoviću, Bošku Brajoviću i Smilji Prebeg.

usvojen je zaključak da se predstojećoj Skupštini Društva predloži da donese odluku o promeni imena Društva.

Savet je, posle uvodnog izlaganja potpredsednika Društva dr Miljana Radovića, razmatrao aktuelnu političku situaciju u Srbiji i Crnoj Gori sa stanovišta unapređenja rada Društva. Zaključujući raspravu koja je tim povodom vođena, predsednik Društva dr Radoslav Ratković je naglasio:

● Mi nismo politička stranka ali smo kao nevladina organizacija

obavezni da pratimo društvena zbivanja i, u skladu sa svojim mogućnostima, doprinosimo njihovom pozitivnom ishodištu. Dužnost nam je da uočavamo šta je danas progresivno i da tome dajemo podršku. Jačanje snaga koje nam nisu naklonjene otežavaju uslove u kojima radimo ali nas istovremeno obavezuje da doslednost našim programskim opredeljenjima potvrđujemo nalaženjem i afirmisanjem onakvih oblika rada koji su saobraženi današnjem vremenu i koji nas udružuju sa organizacijama i pojedincima bliskih opredeljenja.

Savet je potom razmatrao predloge za promenu imena Društva. Pored predloga, koji je, posle dugotrajnog rada u više faza, a na osnovu zaključka prethodne sednice Saveta Društva, pripremio Izvršni odbor, predložena su još dva jedan, s kojim je pred Savet izašao potpredsednik Društva Svetozar Oro i drugi koji je pripremio član Društva Jovo Ninković.

Posle duže rasprave, Savet je većinom glasova zaključio da se Skupštini Društva predloži na usvajanje predlog Izvršnog odbora.

(Opširan prikaz sednice Saveta - strane 2-5)

* * *

IZJAVA DRUŠTVA POVODOM USVAJANJA "RAVNOGORSKOG ZAKONA"

SKUPŠTINA SRBIJE U TRAGIČNOJ ULOZI

Usvajanje izmena i dopuna Zakona o pravima boraca, čime su četnici izjednačeni sa partizanima, uključujući i obrazloženje koje je tim povodom dato, Društvo za istinu o antifašističkoj narodnooslobodilačkoj borbi u Jugoslaviji 1941-1945. smatra krajnje neumesnim. Reč je o politikantskom činu sa već vidljivim destruktivnim posledicama - naglašeno je u izjavi kojom se Društvo obratilo javnosti neposredno posle usvajanja ovog zakona.

Skupština Srbije ovim je stavljena u tragičnu poziciju. Nametnuta joj je iluzija da se zakonima mogu menjati istorijske činjenice i kreirati prošlost za današnje sumnjive političke manipulacije. Pod firmom pomirenja uneta je nova smutnja u unutrašnje međunarodne odnose, kao i u odnose u Državnoj zajednici Srbije i Crnoj Gori. Doveden je u pitanje tek započeti proces normalizacije odnosa sa susedima, upućena još jedna provokacija međunarodnoj antifašističkoj javnosti uoči proslave jubilarne godišnjice pobeđe nad naci-fašizmom u II svetskom ratu.

Imajući u vidu ova značenja i višestruke razorne posledice pomenutih zakonskih izmena i dopuna, Društvo za istinu o antifašističkoj narodnooslobodilačkoj borbi poziva Predsednika Republike Srbije da, u interesu Srbije i njenih građana, uskrati svoj potpis neophodan za proglašenje ovog zakona - rečeno je u izjavi Društva a te stavove više članova Društva zastupalo je odgovarajući na pitanja koja su ovim povodom postavljali predstavnici javnih glasila.

AKTUELNO U DRUŠTVU

PRIPREME ZA SKUPŠTINU

Posle sednice Saveta, formirane su radne grupe koje treba da pripreme materijale i obave ostale poslove neophodne za sazivanje Skupštine Društva. Prema sadašnjim predviđanjima, uzimajući u obzir i meteorološke prilike, Skupština Društva treba da se održi krajem marta ili početkom aprila.

* * *

PREMINUO IVICA KUKOČ

Društvo se oprostilo od jednog od svojih osnivača, većnika AVNOJ-a, general-pukovnika u penziji Ivica Kukoča koji je preminuo u 88. godini života.

Poslednju počasnu stražu u ime Društva držali su većnici AVNOJ-a Mara Naceva Drljević i Ljubo Babić, te ratni drugovi nekadašnjeg političkog komesara 8. dalmatinskog korpusa Narodnooslobodilačke vojske Jugoslavije i njegovi saradnici u Društvo za istinu o antifašističkoj narodnooslobodilačkoj borbi u Jugoslaviji Miloš Šumonja, Petar Babić, Marko Kalodera, Stevo Dokmanović, Svetozar Oro i Šime Kronja.

Nad odrom Ivica Kukoča govorio je general-pukovnik u penziji Petar Babić.

* * *

PREDLOG ZA OCENU USTAVNOSTI

Društvo za istinu o antifašističkoj narodnooslobodilačkoj borbi u Jugoslaviji 1941-1945. obratilo se Ustavnom sudu Republike Srbije sa predlogom da se oceni ustavnost Zakona o izmenama i dopunama Zakona o pravima boraca, vojnih invalida i članova njihovih porodica kojim su četnici proglašeni za borce NOR-a i izjednačeni sa partizanima. Polazi se od toga da je Skupština Srbije na ovaj način stavila van snage pravosnažne sudske presude, preuzela nadležnosti suda i tako prekršila ustavne odredbe o podeli vlasti. (Opširno - strana 8)

* * *

OBELEŽAVANJE 60. GODIŠNJICE POBEDE NAD FAŠIZMOM

Na prvoj sednici Izvršnog odbora Društva biće usvojen program aktivnosti na obeležavanju 60. godišnjice pobeđe nad fašizmom u II svetskom ratu. Ovim povodom Društvo se javno obratilo nadležnim državnim institucijama i čelnicima da se na vreme predvidi i saopšti šta će se na državnom nivou organizovati u okviru oveležavanja značajnog istorijskog jubileja. Pri tome je naglašeno da ne bi smeo da se ponovi nedopustivi odnos ispoljen u vreme komemorativne svečanosti u Aušvicu - Osvjencimu. (Opširno - strana 6)

* * *

PREZENTACIJA DRUŠTVA NA INTERNETU

Mada još nije u potpunosti postavljena, na internetu je otvorena web-stranica Društva. To znači da će ubuduće sve aktivnosti Društva biti predstavljene na adresi:

www.antifaszizam-nob.org.yu

Na ovaj način moći će da se čita i "Glas istine".

RASPRAVA O AKTUELNOJ POLITIČKOJ SITUACIJI I UNAPREĐENJU RADA DRUŠTVA

OPASNO ANTIEUROPEJSTVO

- Učešće u raspravi povodom izrade novog Ustava Srbije;
- Dalje unapređenje iz-

davačke delatnosti i lista.

Prvi učesnik u raspravi Dragoljub Petrović nizom konkretnih primera potkrepio je tvrdnju da nacionalizam razdire srpsko etničko tkivo. Dobra je orijentacija Društva na razobličavanju nacionalizma i ta se aktivnost mora pojačati.

Azra Čemalović se založila za češća sastajanja sa članstvom Društva. Kao osnovni problem, pored finansiranja, naznačila je činjenicu da glas Društva nedovoljno stiže do šire javnosti te bi bilo neophodno da se list Društva nađe u javnoj prodaji.

Sa ovim mišljenjem saglasio se i dr Radoslav Ratković naglasivši i potrebu intenzivnije saradnje sa drugim nevladinim organizacijama i povezivanja svih društvenih snaga koje idu u istom pravcu. Skup organizovan povodom 20. oktobra naznačio je kao ohrabrujući primer prodora u javnost i šireg okupljanja oko konkretne aktivnosti Društva.

Mnogo je teže bilo raditi pre deset godina - smatra Svetozar Oro. "Tada smo bili usamljeni a sada više nismo sami. Sada i međunarodna zajednica zahteva da se kazne zločinci i da se približe jugoslovenske zemlje kako bi se pridružile evropskoj zajednici. I jedno i drugo na liniji je opredeljenja i delovanja našeg Društva. U tom smislu, uslovi za delovanje su bolji a nepovoljno je to što oni koji su rušili Jugoslaviju žele da, dok su na vlasti, dokrajče sve tekovine NOB-a i SFRJ. Glas našeg Društva čuje se i kad govore neki ljudi koji formalno nisu njegovi članovi" - rekao je između ostalog Oro.

Ljubo Babić se založio da rukovodstvo Društva preduzme korake da se državni i politički vrhovi, kao i vodeće medijske kuće i novo beogradsko rukovodstvo, neposredno upoznaju sa opredeljenjima i aktivnostima Društva u smislu: "Imamo šta da vam kažemo, a hoćemo i vas da čujemo, upoznamo jer i mi smo deo biračkog tela."

Rade Vukosav je predložio da se razmotri mogućnost da se "Glas istine" distribuiraju kao umetak nekog od dnevnih listova. Miloš Šumonja je naglasio potrebu da se akcent stavi na podmlađivanje Društva, a Ostoja Kisić predložio da se podrži list "Republika" kome prethodi prestanak izlazenja.

Nikola Komšić (Sremska Mitrovica) je podsetio da je Društvo za istinu o antifašističkom NOB-u u Jugoslaviji stupilo na javnu scenu kada ojađeni narod nije znao kuda da se okrene te da je u međuvremenu postiglo zavidne rezultate. Komšić je upozorio da se sučeljavamo sa sve učestalijim i organizovanijim ispoljavanjem fašizma te da na taj front treba usmeriti sve naše snage stvarajući neprestano uslove da budemo sve jači, to jest da se konstituišemo kao savremeni antifašistički pokret.

Prema oceni potpredsednika Društva dr Miljana Radovića izrečenoj u uvodnom izlaganju o aktuelnoj političkoj situaciji u zemlji i unapređenju rada Društva, od prethodne sednice Saveta (održane 29. maja 2003), društveno-ekonomska i politička kretanja u zemlji su se u nekim segmentima čak i pogoršala. Radović je pri tome posebno ukazao na sledeće uzroke:

- Više je nego očigledno da Srbija skreće udesno; većina političkih stranaka opterećena je nacionalizmom i antikomunizmom pa sve više dolazi do izražaja delovanje sa tih političkih pozicija na vitalne tačke društveno-političkog sistema. Na izvestan način uspostavljen je kontinuitet sa politikom Slobodana Miloševića, što se odražava i na unutrašnju situaciju a posebno na odnose sa svetom. U idejnoj sferi razvija se opasno antieuropejstvo, dolaze pod udar vrednosti evropske civilizacije, iako se bez saradnje sa Evropom ne mogu stabilizovati unutrašnji društveno-ekonomski tokovi.

- U procesu privatizacije, nema ni jasne strategije, ni transparentnosti, ni jednakog odnosa prema svim učesnicima. U privatizaciji, sve je više sumnjivog kapitala, "peru" se pare prethodno iznete iz zemlje.

- Vlada Srbije formirana je kompromisom koji ne liči na demokratski. Nejasan je njen odnos oko saradnje sa evroatrantskim koalicijama i Haškim tribunalom, zaoštavaju se odnosi sa SAD. Pominje se da Srbija tek 2017. može da računa na ulazak u EU. Sa Bosnom i Hercegovinom, Srbija je ostala na poslednjoj lestvici zemalja u tranziciji. Odsustvo konsenzusa oko Kosova takođe opterećuje ukupnu društveno-političku situaciju.

- Društveni proizvod još nije dostigao ni polovinu ostvarenog u 1989. godini. Sve manji je dotok stranog kapitala, a indeks zaduženja poprima zabrinjavajuće razmere - prethodni kriza. Oko 10 odsto ljudi drži najveći deo kapitala, gotovo trećina stanovništva Srbije i Crne Gore je u zoni siromaštva, 11-12 odsto čak ispod linije egzistencije.

- Sve brojnije i učestalije su pojave koje svedoče o prodoru neofašizma, nacionalizma i klerofašizma.

- Kao pitanja koja treba da budu preokupacija Društva Radović je naveo:

- Šire otvaranje prema mlađim generacijama;
- Inoviranje programa rada u skladu sa aktuelnim društvenim prilikama pri čemu i promena imena Društva treba da bude u toj funkciji;
- Obeležavanje 60. godišnjice pobede nad nacifašizmom u II svetskom ratu;

RASPRAVA O IMENU DRUŠTVA

SKUPŠTINI SE PREDLAŽE - SAVEZ ANTIFAŠISTA

Pre razmatranja predloga za promenu naziva Društva, predsednik dr Radoslav Ratković podsetio je kako je to tog predloga došlo. Procedura je krenula krajem maja 2003. godine na osnovu zaključka Saveta Društva. Izvršni odbor je formirao radnu grupu koja je dugo radila. Većina u toj radnoj grupi izložila je svoje viđenje ukupne problematike i dala predlog koji je razmatran na dve sednice Izvršnog odbora. Sa tim predlogom saglasila se i većina članova Izvršnog odbora.

Tokom čitavog postupka nastojalo se da

se mišljenja maksimalno usaglasile i da se glasanju pristupi tek kada budu iscrpljene sve mogućnosti da se dođe do konsenzusa. Polazilo se od toga da je demokratski da se čuje glas manjine, ali i od neophodnosti da se uvažava stanovište većine. U skladu s tim, pred Savet se izašlo sa predlogom radne grupe i Izvršnog odbora, ali su mu predloženi i predlozi i stavovi onih koji su ostali u manjini. Želelo se da se izbegne preglašavanje, ali, ako to ne bude moguće, do predloga koji će se prezentirati Skupštini Društva da bi ona kazala poslednju reč - mora se

doći glasanjem.

Usledila je potom rasprava u kojoj je učestvovao pretežan broj prisutnih a neki i po nekoliko puta:

Radovan Pantović je u ime radne grupe obrazložio predlog iza koga je u međuvremenu stao Izvršni odbor a Jovanka Brkić je konstatovala da je dosadašnjim radom Društvo, konstituisano kao antiratna organizacija paralelno sa Drugom Srbijom i Beogradskim krugom, steklo značajan kapital koji se mora ceniti i koristiti. Pitanje promene imena nije proceduralno.

Demokratski je da se ravnopravno čuju sva tri mišljenja a sprovodi se mišljenje većine. Javivši se još jednom, Jovanka Brkić se pridružila onima koji su zastupali odlaganje rasprave o promeni imena za "posle 60. godišnjice".

Po mišljenju Ive Šušnjare na Skupštinu Društva trebalo bi ići sa sva tri predloga. Svetozar Oro, uz tvrdnju da steći ime nije lako a Društvo je po sadašnjem postalo prepoznatljivo, obrazlagao je ocenu da rasprave o promeni imena unose nemir u forume Društva. Zato te rasprave treba odložiti dok se adekvatno ne obeleži 60. godišnjica pobe nad nacifašizmom u II svetskom ratu. Takođe je obrazlagao tvrdnju da Društvu ne preči opasnost od biološkog iščeznuća jer se ono obnavlja radom i angažovanjem.

Jovo Ninković smatra da treba izvršiti određene promene ne samo imena već i u programskoj orijentaciji. Suština je, međutim, u obimu i karakteru tih promena. Dosadašnje ime upućuje na to da se Društvo bavi isključivo ratom 1941-1945. a za to savremena javnost nije preterano zainteresovana jer smatra da se treba baviti aktuelnim problemima. To, uz sastav Društva, stvara utisak o paralelnoj organizaciji sa SUBNOR-om. Zalažući se za predlog koji je dao, Ninković se suprotstavio nazivu Savez antifašista: "Nije mi jasno šta danas znače pojmovi fašizam i antifašizam. Usvajanjem tog imena, napravili bismo radikaln raskid sa dosadašnjom praksom."

Dušan Sekić je izrazio uverenje da Društvo treba da preraste u političku stranku jer bi se tako podmladilo i steklo bolje uslove za rad, a Ibrahim Latifić pomenuo da u svim predlozima ima i dobrih i loših strana te da ga to stavlja pred neodmice. Treba uvažavati iskustva drugih (BiH, Hrvatska) a osnovno je širenje članstva i jačanje Društva.

Ističući da je ranije zagovarao promene imena, Ljubo Babić je izjavio da je promenio to mišljenje te danas smatra da nije vreme za promene, to jest da treba zadržati "sadašnje ime i prezime".

Reč je o dva dijametralno suprotna prilaza. Jedno je, bavititi se istinom o NOB-u i tekovinama, a drugo boriti se protiv aktuelnog neofašizma, za demokratske tekovine. Nemam ništa protiv ovog drugog ali ne na račun prvog - naglasio je Stevo Dokmanović istakavši i teze da postoji kriza članstva ali da "mi u Društvu ne možemo da računamo na našu decu", te da u procesu odlučivanja o imenu ne bi trebalo primenjivati "metod demokratskog centralizma" za rešavanje odnosa između većine i manjine.

Boško Krunić je naglasio da promena imena u Savez antifašista označava kontinuitet sa onim šta je Društvo radilo i šta radi. Potrebna je šira i savremenija platforma koja će okupljati i mlađe i tako omogućiti širenje Društva. "Nastaviti borbu za istinu o NOB-u, ali širiti platformu. Trudimo se da promenama izađemo iz defanzive. Treba da

PREDLOG IZVRŠNOG ODBORA

U predlogu za promenu naziva Društva i za prilagođavanje Statuta aktuelnoj koncepciji Društva, koji je formulisala radna grupa a prihvatio Izvršni odbor, kao i u obrazloženju tog predloga, navodi se, pored ostalog:

- U delu članstva ističe se već duže vreme zahtev za promenu imena Društva. Postojeći naziv odgovarao je prvobitnoj nameni (odbrana istine o NOB-u) i političkim okolnostima u prvim godinama rada Društva. Aktuelne okolnosti su se znatno izmenile.

Predlozi za promenu polaze od potrebe da se u nazivu pojača antifašizam i da se ne veže samo za NOB, kao i da se izostavi reč istina. To se, pored promene imena, postiže prilagođavanjem programskih ciljeva i zadataka. Odnos prema istorijskim istinama iz perioda NOB-a i SFRJ ostaje u potpunosti isti kao i u sadašnjem programu.

Promenom imena ostvarila bi se šira delatnost: antifašizam NOB-a, ali i aktuelni antifašizam.

- Antifašizam, kao temeljno opredeljenje Društva, doprineo bi široj radnoj i programskoj kooperaciji sa mnogim nevladinim organizacijama i fondacijama, Društvo bi se bolje pozicioniralo u medijima i verovatno bi imalo veću podršku javnosti. Mogući su mnogo veća saradnja i savezništvo sa svim demokratskim snagama u Srbiji i Crnoj Gori (i državama u okruženju) koje danas, zbog sadašnjeg imena, imaju rezerve. Otvaraju nam se vrata za povezivanje (i eventualnu pomoć) sa evropskim i svetskim antifašističkim organizacijama.

- Ništa što je do sada centralno u sadržaju rada Društva (istina o NOB) ne potire se novim imenom. Naprotiv. Savez antifašista je prihvatljiviji za građane, posebno iz redova mladih generacija.

- I u savezima boraca NOR-a novostvorenih država na teritoriji nekadašnje Jugoslavije u poslednjih nekoliko godina aktuelizirano je pitanje promene imena, s tim da se u njemu istakne antifašistički karakter. Tako je u Hrvatskoj Savez boraca preimenovan u Savez antifašističkih boraca i antifašista Hrvatske; U SUBNOAR-u BiH planiraju promenu naziva u Savez antifašista BiH, s tim da na čelo te organizacije dođe čovek iz posleratne generacije. U istom pravcu razmišljaju i u savezima boraca Makedonije i Srbije.

- Ako ostajemo sa starim nazivom, to znači da se bavimo prošlošću, a ne i tekućim društvenim procesima. A ako se kao antifašisti želimo uključiti u tekuće procece borbe protiv pojave neofašizma i kleronacionalizma, i tome saobrazimo naziv Društva, onda i novim nazivom to jasno i precizno iskazujemo.

Shodno prethodno izloženom a imajući u vidu da imamo više društava, podružnica i sekcija za istinu o NOB-u, predlažemo da, nakon rasprave, Savet Društva uzme u razmatranje novi naziv koji bi glasio: SAVEZ (DRUŠTVO, UDRUŽENJE) ANTIFAŠISTA (Srbije).

Savez antifašista bi delovao kao nestranačka i nevladina organizacija. Savez antifašista nije paralelna boračka organizacija, što ne isključuje saradnju sa SUBNOR-om Srbije.

Postavljaju se sledeći programski zadaci:

- Prevazilaženje tragičnih posledica međunacionalnih sukoba i ratova na tlu SFRJ 1990-1999; zalaganje za miroljubivo rešavanje svih međuetičkih i međudržavnih problema; za uspostavljanje uzajamnog poverenja i saradnje, pre svega sa narodima koji su živeli u zajedničkoj državi, a protiv podsticanja netolerancije i mržnje prema pripadnicima drugih naroda i konfesija, zalaganje za demokratske reforme i društvo socijalne pravde; suprotstavljanje svim pojavama i vidovima ispoljavanja neofašizma, kleronacionalizma, šovinizma, ksenofobije i sličnih ideja i pojava.

- Zalaganje za kritički, objektivn i antidogmatski odnos prema novijoj istorijskoj prošlosti; za odbranu i afirmaciju istorijskih istina o ciljevima, nosiocima i činocima antifašističke narodnooslobodilačke borbe u Jugoslaviji 1941-1945. i o dostignutim vrednostima te borbe; suprotstavljanje nenaučnoj reviziji istorijske prošlosti, jednostranom tumačenju istorijskih zbivanja bez oslonca na istorijske činjenice, kao i suprotstavljanje svakoj vrsti apologetike pojedinih istorijskih događaja i ličnosti; zalaganje za afirmaciju civilizacijskih i moralnih vrednosti novije istorijske prošlosti (antifašizam, patriotizam, nezavisnost i sloboda, ravnopravnost naroda, humanizam i socijalna pravda, itd); zalaganje za objektivno i kritičko vrednovanje razvoja i dostignuća SFRJ (1945-1992), za objektivno i kritičko ocenjivanje uzroka i ciljeva razaranja SFRJ.

- Suprotstavljanje pokušajima rehabilitacije pokreta i ličnosti čije su služenje nacističkim okupatorima i saradnja sa njima dokazani i osuđeni saglasno ocenama antihitlerovske koalicije; suprotstavljanje uništavanju i uklanjanju spomen-obeležja posvećenih antifašističkom NOB-u i SFRJ Jugoslaviji, kao i diskriminaciji antifašističkih boraca NOR-a.

imamo aktivnu ulogu, da budemo u tokovima u kojima je Evropa danas" - rekao je između ostalog Krunić.

"Ne smemo gubiti iz vida da smo mi iz društvenog sistema koji nema nikakve veze sa sistemom u kome živimo danas - reči su Radoslava Brace Đerića. Ako u imenu imamo nešto što iritira današnji sistem, i dalje ćemo ostati na margini. Reći će nam da

živimo u prošlosti, u Titovoj Jugoslaviji i NOB-u." Đerić smatra da se treba boriti za vrednosti NOB-a i SFRJ ali da istovremeno Društvo mora da bude uključeno u borbu za danas aktuelne ciljeve koji daju osnovu da budemo uspešni i u onom prvom. Založio se da Društvo postane demokratski antifašistički savez.

"Ako se kaže da mi ne možemo da

SEDNICA SAVETA DRUŠTVA

PREDLOG SVETOZARA ORA

Sušтина predloga Svetozara Ora, koji se takođe našao pred Svetom, svedena je na

izvesne korekcije sadašnjeg imena:

"Da se u sadašnjem nazivu slovo u zamjeni u slovo i, kao i da se umjesto 1945, unese 1991. godina, kako bi Društvo zaokružilo, shodno Statutu, svoj naziv koji bi glasilo: Društvo za istinu o antifašističkoj narodnooslobodilačkoj borbi u Jugoslaviji (1941-1991)".

U obrazloženju se posebno ističe:

- Strategija borbe za istinu o NOB-u i SFRJ predstavlja najširu platformu za okupljanje demokratskih, antifašističkih i lijevih snaga kojima je stalo do odbrane i afirmacije istorijskih istina protiv svih onih koji te istine ugrožavaju.

- Predloženi antifašistički naziv ne predstavlja širu već suženiju platformu od platforme Društva za istinu, tim prije što se sa antifašističke platforme ne može ništa reći o širokom spektru tema koje su nastale nakon sloma fašizma, počev od IB, koji je čak i NOP i Tita proglasio fašističkim, do samoupravljanja, borbe za mir, nesvrstanosti i razvijanja SFRJ u Yurativima 91-99. godine;

- Svi protivnici istine o NOB i SFRJ, bilo kako da se zovu, najviše se boje istine, ali ne i antifašista;

- Preimenovanjem se predlaže najlošije rešenje: briše se (ukida se) Društvo za istinu i "pre-seljava" se (osniva se) u Srbiji, čak i bez Crne Gore, kao "Savez antifašista u Srbiji"...

računamo na našu decu, a hoćemo da ostanemo kao dosad - za koga onda mi to radimo"? Ovo pitanje postavio je Milenko Marković, polemišući sa tezum Steve Dokmanovića. Potom je naglasio da dosadašnji program Društva ostaje s tim što se stavlja nešto jači akcenat na aktuelna društveno-politička pitanja među kojima su demokratske reforme, haške obaveze i slično. "U Društvu nema mladih jer nismo bili dovoljno okrenuti problemima koji ih muče; više smo bili zagledani u prošlost", rekao je takođe Marković naglašavajući da antifašizam nije samo oružana borba te da pitanje antifašizma treba nametnuti kao nadideološki i nadstranačko pitanje.

Šime Kronja se založio za odlaganje rasprave o promeni imena Društva. Prema

njegovim rečima, fašizam je fizički pobeđen ali kao ideja traje i dalje u pokušajima da se na neki način obnovi. Međutim, fašizam i antifašizam nisu osnovna preokupacija već odbrana i afirmacija istorijskih istina o NOB-u i SFRJ.

Josif Strunjaš je izrazio čuđenje što su neki učesnici u raspravi izjavili da ne znaju šta su danas fašizam i antifašizam. Smatra da postoji više razloga da se Društvo osavremeni. Nisu nove ideje da se promeni ime.

Nikola Komsčić je obavestio Savet da je u sremskomitrovačkoj podružnici Društva obavio konsultacije o promeni imena i da su se svi konsultovani saglasili sa predlogom Izvršnog odbora. "Ne odustajemo, međutim, od borbe za istinu o NOB-u", dodao je on napominjući da je sremskomitrovačka

podružnica shvatila da mora da reaguje i na aktuelne profašističke izgrede.

Vukašin Stambolić je podržao predlog za ime Udruženje antifašista Srbije. Istakao je da treba slušati zahteve vremena. Onaj ko se bavi prošlošću - neumitno postaje prošlost. Cilj nam je udruživanje u borbi protiv svih nacionalizama. A danas i ovde najopasniji je onaj staljinistički, etatističko-militantni, koji je vodio rat i koji ima silu i na sili se zasniva: "On je izazvao milione žrtava. Protiv njega se mi borimo. Ostavimo se sebe, potvrđujemo se radeći za potomke..."

Prema mišljenju dr Mladenka Colića, promenom imena ukinulo bi se Društvo koje postoji već deset godina i koje je steklo reputaciju u svim delovima nekadašnje Jugoslavije. "Oko promena ćemo se iscrpljivati pa nećemo adekvatno obeležiti 60. godišnjicu pobeđe nad fašizmom", rekao je Colić pridružujući se zahtevu da se rasprava o promeni imena odloži.

"Nije bitno šta mi mislimo o sebi, nego kakvi su nam rezultati. Budimo realni. Dosta je problema u svakodnevnoj praksi. Mi u pančevačkoj podružnici smatramo da ime Društva treba promeniti u skladu sa predlogom Izvršnog odbora", rekao je pored ostalog Miladin Stanimirović, a Vitimir Sudarski je, uz napomenu da se "sve menja samo mi ne", naglasio da je baš sada, u jeku obeležavanja 60. godišnjice pobeđe nad fašizmom, vreme da se promeni ime Društva.

"Nama koji predlažemo promenu naziva prigovara se da prenaplašavamo fašizam, da je fašizam pobeđen u II svetskom ratu te da je to 'završena stvar', da fašističkih

O NEOFAŠIZMU I ANTIFAŠIZMU POVODOM 60. GODIŠNICE HOLOKAUSTA

SVET UVAŽAVA, A MI?

Šezdeseta godišnjica holokausta, obilježena 27. januara odavanjem počasti stradalim logorašima u toku II svjetskog rata kada je izgubilo živote oko šest miliona Jevreja i milioni drugih nacionalnosti, privukla je posebnu pažnju svjetske javnosti. Obilježavanjem te godišnjice podstaknute su antifašističke snage u Evropi da preduzimaju odlučnije mjera u borbi protiv savremenog nacifašizma, rasizma, ksenofobije i antisemitizma.

Centralna komemoracija je, na dan oslobođenja najvećeg konclogora, fabrike smrti, Aušvica-Osviencima (na jugu Poljske), održana na "mjestu najvećeg groblja na svijetu, groblja bez grobova i nadgrobnih spomenika, po kojem je rasut pepeo više od milion i po ljudi" - kako je rekao ministar kulture Poljske Valdemar Dabrowski prilikom otvaranja ceremonije.

Bile su prisutne visoke državne delegacije iz 50 zemalja, među njima i 25 šefova država i vlada. Pored domaćina, predsjednika Poljske Aleksandra Kvašnjevske, sjenima mrtvih klanjali su se predsjednici Rusije Vladimir Putin, Francuske Žak Širak, Njemačke Horst Keler, Izraela Moše Kacav, potpredsjednik SAD Dik Čejni i mnogi drugi državnici. Prisustvovalo je oko deset hiljada gostiju, preživjelih logoraša, ratnih veterana i mladih iz cijelog svijeta.

Komemoracije širom Evrope i svijeta, posvećene žrtvama holokausta, dobile su ovog puta veći značaj od prethodnih.

- Tako je, na primjer, Generalna skupština UN prvi put na

posebnoj sjednici održala komemoraciju na kojoj se prisutnim obratio nobelovac Eli Vizel i šefovi diplomatije Njemačke i Izraela.

- U Parizu je, uz prisustvo predsjednika Žaka Širaka, otvoren memorijalni muzej holokausta na čijem zidu su ispisana imena 76 hiljada logoraša iz Francuske koji su smrtno stradali u nacističkim logorima smrti.

- U Njemačkoj je komemoracija održana u Bundestagu (donji dom parlamenta). Kancelar Gerhard Šreder, izrazio je stid zbog patnji koje su u Aušvicu i u drugim logorima izazvali nacisti te da Njemačka neće podleći zaboravu, jer mora da stoji uz svoju prošlost".

- Na komemoraciji u Grčkoj obnovljeno je sjećanje na šezdeset hiljada grčkih Jevreja, žrtava holokausta. Njemački ministar inostranih poslova je izjavio da Njemačka neće nikada zaboraviti zločin koji je izvršila njemačka ruka te da se Njemačka stidi zbog zločina koje su počinili nacisti...

Primjetno je da je na komemoracijama širom svijeta posebno isticano: "Holokaust - nikad više", te da sjećanje na smrt i patnje holokausta obavezuju nove generacije da se suprotstave svakom obliku antisemitizma i ksenofobije. U Krakovu, na forumu "Pustite moj narod da živi" usvojena je deklaracija koja poziva mlade cijelog svijeta da povedu borbu protiv antisemitizma i rasizma.

U svjetlu obilježavanja 60. godišnjice holokausta ukazano je,

stranaka nema, da se 'svi protivnici istine o NOB-u i SFRJ najviše boje istine, ali ne i antifašista, i slično", rekao je Sead Hadžović ističući da takvi prigovori nisu na mestu: "Valjda su nam nedavni agresivni ratovi, masovni zločini, genocid i etnička čišćenja jasno pokazali vaskrsnuće profašističkih sadržaja u kojima su ponovo stupili na scenu preživjele profašističke ustaško-četničke snage iz II svetskog rata i njihovi sledbenici koji su i danas aktivni činioci profašističkih pojava." Navodeći niz konkretnih primera aktuelnog profašističkog organizovanja i delovanja, Hadžović je izrazio uverenje da "mi ne preneglašavamo opasnost od fašizacije i neophodnost isticanja antifašizma u prvi plan. Ako u tom pravcu usmerimo našu aktivnost, onda se ona novim nazivom Društva ne sužava, kako nam se prigovara nego, naprotiv, proširuje, jer obuhvata antifašizam u NOB-u i aktuelni antifašizam" - zaključio je Hadžović dodavši i to da se Društvo ne sme nametati čitavom prostoru nekadašnje Jugoslavije kao neki centar za odbranu NOB-a i SFRJ.

"Ova tema ne zaslužuje toliko žuč" - mišljenje je Blaže Mandića koji smatra da se može sačekati nekoliko meseci i da treba izbeći polarizacije: "Pitanje je kada bi se pod novim imenom stekao onaj stepen afirmacije koji je Društvo steklo pod sadašnjim i koliko bi mladih došlo ako se ime promeni..."

"Odmah ću se učlaniti u Savez antifašista, samo želim da se 'smiri lopta' i da Izvršni odbor objasni kako će ići proces prelaska iz jednog u drugo organizaciono ustrojstvo" - reči su Petra Babića posle kojih je predsednik Društva dr Radoslav Ratković podsećio

PREDLOG JOVE NINKOVIĆA

Ukoliko bi naše Društvo, umesto sadašnjeg, promenilo naziv u "Društvo za istinu o stvaranju i razbijanju Jugoslavije", stvorio bi se dovoljno širok okvir za izbor programskog sadržaja koji bi obuhvatio sve relevantne probleme iz neposredne istorijske prošlosti, ali i najaktuelnija društveno-politička zbivanja - ističe se u razmišljanjima Jove Ninkovića koja su, pod naslovom "Potrebe i mogućí pravci inovacije programa i sadržaja rada Društva za istinu o antifašističkom NOB-u 1941-1945", takođe predočena Savetu Društva.

Ninković polazi od ocene o aktuelnoj strukturalnoj, materijalno-fnansijskoj i statusnoj krizi Društva, ukazuje na njegove dosadašnje rezultate, zalaže se za osavremenjavanje organizacije i načina rada Društva, te za njegovu kadrovsku obnovu i, između ostalog, ističe:

- Budući da je nekritički odnos prema istorijskoj prošlosti, a posebno prema stvaranju i karakteru jugoslovenske državne zajednice i ratovima koji su vođeni na njenom prostoru - jedan od najvažnijih generatora društveno-političke krize u svim novostvorenim državama, s jedne strane, i očiglednog nepostojanja ni približno ujednačenih stavova i ocena o najvažnijim zbivanjima od stvaranja prve Jugoslavije do danas, s druge strane, postoji sasvim dovoljan razlog da naše Društvo, umesto bavljenja samo NOR-om 1941-1945. i nekim problemima stvaranja i razvoja SFRJ, svoju aktivnost proširi i na neka događanja pre njenog stvaranja i nakon njenog razbijanja, jer se nalaze u najtešnjoj međusobnoj povezanosti i uslovljenosti.

- Ta problematika mogla bi se grupisati u dve krupne tematske celine: (1) opravdanost stvaranja i karakter jugoslovenske državne zajednice u XX veku i (2) ratovi na bivšim jugoslovenskom prostoru.

da se ne stvara nova organizacija već je reč samo o tome da se postojećoj promeni ime. A i da se ime ne menja, predstoji postupak novog registrovanja jer je Društvo svojevremeno registrovano na osnovu zakona SRJ a sada će morati da se registruje u skladu sa zakonom koji će usvojiti Skupština Republike Srbije. Na to je ukazao i Radovan Pantović naglašavajući još jednom da se Društvo ne ukida promenom imena, da se i bez promene imena u organizacionom smislu mora mnogo toga menjati, te da se promenom imena ne odustaje od odbrane vrednosti i tekovina NOB-a i SFRJ, jer to ostaje među programskim prioritetima.

Svetozar Oro se zatim, ponavljajući osnovne teze iz obrazloženja svog predloga, još jednom založio da se rasprava o promeni imena Društva odloži najkraće do okončanja obeležavanja 60. godišnjice pobeđe nad fašizmom, te da se ostvari jedinstvo oko akcionog programa. U tom smislu govorio je i Jovo Ninković: "Nastaviti aktivnost pod sadašnjim imenom s tim da se vode dalje diskusije ako može da se dođe do predloga sa konsenzusom".

Posle rasprave, pristupilo se glasanju. Većinom glasova odlučeno je da se predlog radne grupe i Izvršnog odbora uputi Skupštini Društva na konačno odlučivanje.

međutim, i na nespornost i neuspjeh svijeta da se, poslije genocida u II svjetskom ratu, spriječe ili zaustave kasniji genocidi: u Kambodži, Ruandi, Darfuru (Sudan), Bosni i Hercegovini i drugi masovni zločini protiv čovječanstva širom svijeta. Istaknuta je zabrinutost zbog tendencije u pojedinim evropskim zemljama da se revidiraju i umanje zločini nacifašista i njihovih pomagača u II drugom svjetskom ratu i tendencije izjednačavanja žrtve i počinitelja zločina, kao i zbog učestalih ekstremnih profašističkih, rasističkih, ksenofobičnih i antisemitskih pojava u Evropi. U pogledu umanjivanja nacifašističkih zločina eklatantan primjer je nedavni intervju Žan-Mari Lepena (proglašen počasnim građaninom Zemuna u vrijeme vladavine Vojislava Šešelja), dat jednom francuskom nedjeljniku, u kome je izjavio da nacistička okupacija Francuske "nije bila neljudska", da je "laž da su vršena masovna i brojna pogubljenja", te da su "SS-jedinice održavale red i štatile stanovništvo".

Evropa, koja je antifašizam ugradila u svoje temelje, u posljednje vrijeme izložena je raznim provokativnim nacifašističkim ispadima. Ulicama evropskih gradova često defiluju nacifašistički marševi; ispisuju se i javno nose nacifašistički simboli (čak je nedavno i britanski princ Hari na jednom balu nosio nacističku uniformu sa kukastim krstom); visoki predstavnici EU dobivaju prijeteća pisma iz neofašističkih krugova i sl. Evropski parlament, zabrinut zbog takvih pojava, usvojio je rezoluciju kojom se osuđuju svi pokušaji revizije i umanjivanja nacifašističkih zločina, kao i buđenje nacifašizma. Zahtijeva da se ubrza rad na donošenju zakona kojim bi se zabranila upotreba nacifašističkih i svih drugih simbola koji bi mogli biti motiv za izazivanje rasne i vjerske mržnje.

U EU je pokrenuta debata o neophodnosti snažnije i koordiniranije akcije njenih članica protiv neonacista i rasista uključujući i donošenje odgovarajućeg zakona protiv širenja mržnje i nasilja na vjerskoj i rasnoj osnovi i izradu zajedničkog kodeksa u postupku protiv prekršaja nacističkog i rasističkog karaktera. U skladu s tim, kancelar Njemačke Gerhard Šreder je izjavio da će tražiti mogućnost zabrane desne ekstremno radikalne stranke NPD. Dakle, obilježavanje 60. godišnjice holokausta imalo je podsticajno dejstvo.

Iako je Državna zajednica SCG, po mnogim rezonima, trebalo među prvima da se uključi u obilježavanje 60. godišnjice holokausta, to se nije desilo. Nekadasnja Jugoslavija (u njoj Srbija i Crna Gora), po doprinosu pobjedi nad nacifašizmom bila je na trećem mjestu u Evropi i na četvrtom u svijetu; i na njenoj teritoriji vršeni su masovni progoni Jevreja, Roma, Srba i antifašista svih nacionalnosti od strane okupatora i domaćih kvilinga. Posebno se ističe genocid nad Srbima u NDH, kao i nad Bošnjacima u istočnoj Bosni od strane četnika. Mnogobrojni Srbi i Crnogorci, kao i građani drugih nacionalnosti, antifašisti, bili su logoraši i žrtve mnogih koncentracijskih logora i stratišta, kako na jugoslovenskim prostorima tako i u logorima širom Evrope i svijeta (bilo ih je 1634). I u nedavnim ratovima na tlu nekadašnje Jugoslavije masovno su vršeni zločini genocida i etničkog čišćenja, postojali koncentracijski logori i stratišta slični nacifašističkim u II svjetskom ratu: Srebrenica, Omarska, Keraterm, Dretelj, Tarčin i mnogi drugi. (Za zločine u BiH raniji sudija Haškog tribunala Rijad je izjavio da su to "scene iz pakla napisane na najmračnijim stranicama ljudske istorije").

☒ Mnogobrojni razlozi ukazuju, dakle, da je vlast bila dužna da na centralnoj ceremoniji zauzme zapaženo mjesto prisustvom delegacije na najvišem državnom nivou. Međutim, toj svečanosti nije prisustvovao niko iz SCG. Predsjednik SCG Svetozar Marović je izjavio da je odustao od puta zbog "bitnih privatnih razloga" da bi kasnije kao razlog izneo naglu prehladu; predsjednik Srbije i predsjednik Vlade Srbije bili su zauzeti "neodložnim državnim poslovima". Dan oslobođenja Aušvica u II svjetskom ratu 27. januar proglašen je pre više godina za službeni praznik Evrope, kao "Holocaust Memorial Day", što će reći da su državni čelnici mogli blagovremeno da usklade svoje obaveze.

Primjetno je da vlast nije poklonila dovoljno pažnje ni održavanju svečane akademije u Beogradu. Ako su čelni državnici odustali od prisustva centralnoj ceremoniji, mogao je bar neko od njih prisustvovati toj akademiji, kao što su to učinili najviši predstavnici vlasti u drugim zemljama Evrope. Time bi se bar malo ublažio ignorantski odnos prema komemorativnom skupu u Aušvicu.

Pada u oči i to da, uz Savez jevrejskih opština, suorganizator i korealizator svečane akademije nije bio organ vlasti, nego novinska agencija Tanjug. U zemljama Evrope komemoracije su održavane u parlamentu ili drugim institucijama vlasti.

Obilježavanje 60. godišnjice holokausta nije ni u javnosti imalo odgovarajući odjek. Mediji, izuzev rijetkih primjera (dnevni list "Danas") taj događaj su zabilježili više nego skromno.

Za razliku od SCG, njeni susjedi (izuzev Makedonije) poklonili su

OBRAĆANJE JAVNOSTI I DRŽAVNIM ČELNICIMA DA SE SRAMOTA NE PONOVI

Društvo za istinu o antifašističkoj narodnooslobodilačkoj borbi u Jugoslaviji 1941-1945. pridružuje se organizacijama i građanima koji su izrazili ogorčenje zbog ignorantskog odnosa najpozvanijih državnih institucija i funkcionera prema obeležavanju 60. godišnjice oslobođenja Aušvica - Osvijećenima, najozloglašenijeg i najmasovnijeg gubišta u II svjetskom ratu u kome je stradalo i oko 20 hiljada Jugoslovena dopremljenih u preko 30 transporata. Tako se, nažalost, potvrdilo da ni nedavno zakasnelo i aljkavo odavanje počasti žrtvama katastrofe na jugoistoku Azije - nije bilo slučajno

Takav odnos svedoči o pomanjkanju osnovnih državičkih, diplomatskih, humanističkih i kulturno-civilizacijskih kriterijuma čime se vređaju nevine žrtve i međunarodna zajednica, ali najviše šteti sopstvenoj državi i sopstvenom narodu koji nije zaslužio da se o njemu sudi na osnovu neodgovornog ponašanja nosilaca vrhunskih državnih funkcija.

Propust je utoliko veći što je, i da nije reč o jubilarnoj godišnjici, 27. januar kao Dan sećanja (Holocaust Memorial Day), pored 9. maja (Dana Evrope), jedan od zvaničnih evropskih praznika prema kome se čitava Evropa odnosi sa dužnim poštovanjem.

Imajući sve to u vidu, Društvo za istinu o antifašističkom NOB-u poziva sve nadležne državne institucije i čelnike da već sada saopšte šta će sve preduzeti u okviru obeležavanja 60. godišnjice pobjede nad fašizmom koju će proslaviti čitav svet, kako 9. maja ne bismo ponovo bili neprijatno iznenađeni.

Proslava 60. godišnjice pobjede nad fašizmom prilika je da se iskažu istinska antifašistička opredeljenja na kojima je sazdana savremena Evropa, te da se nedvosmisleno osude savremene pojave i oblici neofašizma uključujući i one u sopstvenoj sredini.

Blagovremenim objavljivanjem šta država namerava da čini u okviru obeležavanja 60. godišnjice pobjede nad fašizmom doprineće se da se u ovu proslavu masovno uključe nevladine organizacije i ostale asocijacije građana te da se tako, na organizovan način, iskaže da ogromna većina našeg naroda i danas poštuje one vrednosti koje su dovele do antifašističke koalicije u II svjetskom ratu i njene pobjede nad silama zla.

daleko veću pažnju ovom događaju. Centralnoj ceremoniji u Aušvicu prisustvovala je delegacija Hrvatske sa predsjednikom Stjepanom Mesićem na čelu, kao i delegacija Bosne i Hercegovine koju je predvodio predsjedavajući Predsjedništva BiH Borislav Paravac (istina, bilo je ozbiljnih primjedbi javnosti na izbor ličnosti budući da Paravac javno iskazuje simpatije prema četničkom pokretu). U Hrvatskoj i Bosni i Hercegovini mediji su ovom događaju poklonili daleko veću pažnju. U štampi je, pored iscrpnih izvještaja o održanim svečanostima, bilo bezbroj komentara, intervjua sa preživjelim logorašima, njihovim doživljajima, a na TV su bile specijalne emisije i prikazivani filmovi posvećeni Holokaustu (u Hrvatskoj Spielbergov umjetnički film "Šindlerova lista", a u BiH dokumentarac "Greta" posvećen sudbini logorašice Aušvica). Primjetno je da se ove godine u Hrvatskoj na respektabilnom nivou pisalo o godišnjici oslobođenja logora Aušvic. Čak je za školske nastavnike istorije organizovan seminar o holokaustu. Očigledno je da nova vlast mijenja politiku i prihvata antifašizam kao univerzalnu vrijednost.

Navedeni odnos vlasti SCG i Srbije prema ovoj veoma značajnoj međunarodnoj manifestaciji predstavlja i znak nepoštovanja prema svim pa i sopstvenim žrtvama. Nešto

slično dogodilo se nedavno i prilikom katastrofe na jugu Azije kada je poginulo preko 300 hiljada ljudi. Pošto se tim povodom čitava Evropa višestruko oglasila i angažovala, sa više nego приметnim zakašnjenjem odlučeno je da se makar trominutnom šutnjom oda počast žrtvama, ali je i takva vrsta počasti izostala, prije svega zbog toga što vlast i odgovarajuće javne službe nisu preduzele ni minimalne mjere da to trominutno odavanje počasti uspije.

Ovi primjeri pokazuju da se SCG i Srbija ponašaju kao da ne pripadaju svjetskoj zajednici, nego samo same sebi. Izolovani položaj SCG i Srbije u Evropi treba otuda posmatrati i svijetlu ovdašnje unutrašnje politike. Za razliku od Evrope koja je odlučna u borbi protiv aktuelnih pojava nacifašizma, rasizma, ksenofobije i antisemitizma, aktuelna vlast u Srbiji odbacuje antifašizam i prihvata četničku ideologiju, retrogradne fašistoidne ideje i kleronacionalizam, koji sve više preovlađuju u skoro svim strukturama društva. Srpska radikalna stranka, izrasla iz četničkog ravnogorskog pokreta, inače pobratim profašističkih stranaka - Lepena u Francuskoj, Hajdera u Austriji, Žirinovskog u Rusiji - po svojoj snazi je druga partija u Srbiji; razne nevladine organizacije, čak i uz neskrivenu podršku nekih državnih čelnika i državnih institucija, djeluju sa kleronacionalističkih i ekstremno desnih pozicija, kao što su "Obraz", "Dveri", "Sveti Justin Popović" na beogradskom univerzitetu, zatim organizacije četničkog ravnogorskog pokreta, asocijacije koje štite lik i djelo ratnih zločinaca iz nedavnih ratova i njima slične. Naročito je primjetna aktivnost usmjerena protiv antifašizma - ruše se spomenici narodnih heroja i istaknutih ličnosti NOR-a (istina, u posljednje vrijeme ima rijetkih, spontanih slučajeva njihove obnove); preimenuju se ulice i trgovi sa njihovim imenima, od kojih mnoge dobivaju imena kolaboracionista i nacističkih ideologa; u školskim udžbenicima, knjigama, raznim edicijama i napisima u štampi izvrću se i falsifikuju istorijske činjenice o NOR-u; pokušava se relativizirati doprinos antifašizmu pa tako Skupština Srbije donosi zakon kojim se izjednačavaju pripadnici četničkog ravnogorskog pokreta sa partizanskim i ustanovljava "Ravnogorska spomenica 1941; ukinuti su svi praznici koji podsjećaju na antifašistički NOB i svjesno se prepuštaju zaboravu svi značajni datumi iz NOR-a.

Takva unutrašnja politika, koja se odriče antifašizma i priklanja kleronacionalizmu i desnom ekstremizmu, odvaja Srbiju od Evrope, budući da Evropa počiva na antifašizmu i na njemu zasniva svoj razvitak. Prema tome nisu Evropa i svijet protiv Srbije, nego se Srbija svojom unutrašnjom i spoljnom izolacionističkom politikom udaljava od savremenih civilizacijskih evropskih i svjetskih integrativnih kretanja.

GDE SU UZROCI RASPAĐA JUGOSLAVIJE

SKUPO PLAĆENA PRIVRŽENOST UNITARIZMU

Ideološki i jednopartijski karakter Jugoslavije, bez obzira na njeno federalno ustrojstvo, u praksi je nametnuo državni centralizam, što je u suštini dovelo do pojave "nacionalne hegemonije birokratije, koja je uporište tražila u najbrojnijoj naciji".

Ukidanjem nacionalnih mitova, komunisti su stvorili novi mit o "bratstvu i jedinstvu" koji je imao zaceljujuću funkciju i omogućio da se, posle II svetskog rata, narodi Jugoslavije usmere na izgradnju zemlje. Taj zamah je trajao celu deceniju. Međutim, nakon tog uzleta počinju pritisci sa zahtevima za decentralizaciju države i njenu liberalizaciju. Jugoslavija je, istina, prvi iskorak u tom pravcu napravila 1948. godine kada se otisnula od Sovjetskog Saveza. Taj raskol nije prošao bez posledica zbog ogromnog pritiska od strane SSSR-a, ali i zbog represivnih mera koje su preduzete protiv Staljinovih pristalica unutar Jugoslavije. U tom sukobu Jugoslavija je izdržala jer jugoslovenski državni aparat nije bio instaliran od strane SSSR-a, ali je jedna od posledica bio i centralizam, koji je bio na vrhuncu između 1948. i 1950. godine. S druge strane, suština sukoba sa Staljinom je upravo i ležala u centralizmu kojeg je Staljin sproveo nad čitavim komunističkim pokretom.

Ustav Jugoslavije iz 1946. pravljen je po uzoru na sovjetski, što znači da je Jugoslavija konstituisana kao jednopartijska država sa jakom centralnom vlašću, koja se oslanjala na vojsku kao glavni izvor legitimiteta (s obzirom na ulogu u II svetskom ratu) ali i njen garant. Uloga vojske je rasla pa je ona postepeno pre-rastala u "sedmu republiku", kako se u jugoslovenskoj javnosti često kvalifikovala njena moć. Specifičan međunarodni položaj Jugoslavije dodatno je potencirao značaj Armije i njenu arbitraru ulogu u mnogim unutrašnjim situacijama. Federalni karakter države imao je.

međutim, pristalice u republičkim vlastima. Pod njihovim stalnim pritiskom, centralne vlasti su bile prinuđene na ustupke koji su vodili decentralizaciji države po republičkom osnovu. Ustav iz 1963. ugradio je elemente samoupravljanja, a Brianski plenum i smena Aleksandra Rankovica (1966), bili su prvi ozbiljan raskid sa konceptom unitarne države na čijem čelu je bila Komunistička partija. Srpski nacionalisti su se identifikovali sa takvom centralističkom Jugoslavijom, koja je za njih bila idealna solucija. Smenu Rankovića su doživeli kao pretnju jedinstvenoj Jugoslaviji i od tada počinje njihovo organizovano delovanje i borba za Titovo nasleđe.

Ustavni amandmani koji su prethodili Ustavu iz 1974. i diskusija koja se tim povodom vodila nekoliko godina - prelomna su tačka u ponašanju srpske političke elite. Ustav iz 1974. dovršio je formulisanje jugoslovenske federacije što je u suštini bio ključ za buduću transformaciju Jugoslavije. Ustav je tada bio iznuđen pritiskom republičkih i pokrajinskih elita, uprkos činjenici što su nosioci tih promena bili sukcesivno smenjivani. Smena tih, u suštini liberalnih partijskih struktura, značila je de facto pobjedu konzervativnih struja u Partiji i nacionalističke opozicije izvan nje. Do smene je došlo i zbog svojevrsnog pritiska SSSR-a, koji u to vreme pokazuje veliku agresivnost u odnosu na Jugoslaviju. Proces liberalizacije koji je ogoljavao i određene slabosti, posebno na nacionalnom planu, doveo je do jačanja prisustva SSSR-a u Jugoslaviji, pre svega, u strukturama koje su bile protiv decentralizacije, znači i u JNA, kao i na mnogim drugim republikama.

Poslednju deceniju vladavine Josipa Broza Tita karakteriše dominacija JNA koja, prema nekim izvorima, tada de facto preuzima ulogu garanta Jugoslavije, što je imala i prema Ustavu. JNA je, međutim, već od usvajanja Ustava 1974, bila protiv konfederalizacije

Jugoslavije i stvaranja republičkih država, koje su sistemom Teritorijalne odbrane (nastalim kao reakcija na sovjetsku intervenciju u Čehoslovačkoj) dobile značajnu ulogu i u odbrambenom sistemu zemlje. Ovakvim stavom, JNA se približila stavu dominantnog mišljenja u Srbiji u odnosu prema Ustavu iz 1974.

NOVA ADRESA DRUŠTVA

Podsećamo sve članove, prijatelje i saradnike Društva za istinu o antifašističkoj narodnooslobodilačkoj borbi u Jugoslaviji 1941-1945. da su, posle dužeg boravka na privremenoj adresi, obezbeđene nove prostorije, te je sada adresa Društva:

Proleterskih brigada (po novom: Krunska) broj 90; 11.050 Beograd; telefon 43-07-43

Radno vreme kancelarije je, kao i dosad, od 10 do 14 časova svakog radnog dana.

Novo prostorije se nalaze kod Kalenićeve pijace a autobuskim, trolejbuskim i tramvajskim linijama dobro su povezane sa svim delovima Beograda. Pri dolasku iz centra grada, autobus broj 26 staje tačno ispred ulaza u prostorije Društva. Najbliža trolejbuska stanica je kod Katanićeve ulice, to jest prva stanica od Slavije.

Po mišljenju srpskih nacionalista, dogmata i konzervativaca unutar komunističkog pokreta, taj Ustav je bio poziv Srbima da se bore za svoj "opasno ugrožen nacionalni identitet i integritet, što je osnovni preduslov njihovog daljeg istorijskog samoodržanja". Ustav iz 1974. ovi Srbi su doživeli kao svojevrsnu traumu i frustraciju što se bitno odrazilo na njihovo kasnije ponašanje u procesu raspada Jugoslavije.

Srpska elita je na mogućnost rekonstrukcije Jugoslavije ili razlaza unutar nje, kako je ona razumela Ustav iz 1974, odgovorila zahtevom za recentralizaciju Jugoslavije, ili za stvaranje srpske države koja bi se teritorijalno bitno razlikovala od republičkih granica Srbije. JNA je stala na srpsku stranu u odbrani srpske Jugoslavije čime je postala glavni faktor njenog razbijanja. Poražavajuće je saznanje da je Armija, koja je svoj legitimitet crpila iz narodnooslobodilačkog pokreta, koji je u najtežim trenucima evropske istorije bio deo evropskog antifašističkog pokreta, završila u anahronom projektu koji je rasturio Jugoslaviju, a koji se danas ogoljava u Haškom tribunalu.

U suštini, unitarni koncept Jugoslavije bio je u suprotnosti sa objektivnim mogućnostima srpskog naroda, jer je, kako kaže Latinka Perović, "srpski narod politiku unitarizma platio sužavanjem sopstvene posebnosti, a politiku centralizma smanjivanjem vlastitih političkih sloboda".

Sonja BISERKO

ŽIRO I DEVIZNI RAČUN DRUŠTVA

Žiro-račun Društva za sve uplate, uključujući i članarinu, je:

3 5 5 - 1 0 1 9 1 9 4 - 8 3

Vojvođanska banka AD Novi Sad - Filijala Beograd

Naziv: Društvo za istinu o antifašističkoj narodnooslobodilačkoj borbi 1941-1945, Beograd

Kod iste banke otvoren je i devizni račun Društva. Za devizne uplate potrebno je navesti:

DEUTDEFF (Deutsche Bank AG, Frankfurt)
9 3 6 5 2 8 9 0 0 .

VBUBYU 22 - Vojvođanska banka Novi Sad
Srbija i Crna Gora (Jugoslavija)
5 4 0 1 - 7 0 6 0 0 3 1 / 2 2

Društvo za istinu o NOB, Beograd

UNIJA SOCIJALISTA VOJVODINE

ISTINA - NEVINOST BEZ ZAŠTITE

U godini žestokog prodora konzervativne i ekstremne desnice u politički život zemlje desilo se, kao kruna tog procesa, da je Skupština Srbije usvojila duboko antidemokratski i antievropski zakon kojim se izjednačavaju partizanski i četnički pokret. To je silovanje istorijske istine i duboko sraman čin najvišeg predstavničkog tela Srbije. Takvim činom je faktički i de jure Skupština Srbije postala predvodnik i glavni politički negator i poništitelj herojske antifašističke narodnooslobodilačke borbe svih naroda Srbije i Jugoslavije. Time je ona izvršila udar na istorijski smisao i poništaj osnovnih, u svetu priznatih, tekovina te borbe kojom su narodi i narodnosti ove zemlje u II svetskom ratu časno stali na stranu antihitlerovske koalicije - ističe se u izjavi Predsedništva Unije socijalista Vojvodine datoj neposredno po usvajanju pomenutih izmena i dopuna Zakona o pravima boraca.

U izjavi se kaže i:

- U donošenju takve odluke u Skupštini

Srbije, sramotne i neprihvatljive za celu svetsku demokratsku i antifašističku javnost, ostvareno je puno političko sadejstvo poslanika SRS, DSS, G-17, NS i DS. Time je prvi put u ovom Parlamentu demonstrirana dvotrećinska većina neophodna i za donošenje novog Ustava. Dokaz je to, nažalost, da desnica žestoko dominira na političkoj sceni Srbije i da objektivno sve više produbljuje retrogradne procese razvoja zemlje i društva. Potvrđuje se da smisao i suština tzv. političke kohabitacije DS koja, kako nam ovaj slučaj pokazuje, može, radi zadovoljenja bolesnih ličnih i sitničavih stranačkih interesa, ići na uštrb istorijske istine i egzistencijalnih interesa države, naroda i građana. Zbog toga se odista moramo javno upitati ima li uopšte među svim tim strankama suštinskih političkih razlika ili su one tako neznatne da, kroz raspravu u Parlamentu, najšešće brukaju dostojanstvo Parlamenta kao institucije i služe za svakodnevnu zabavu javnosti. Samo u takvoj situaciji, nažalost, može se desiti da

jedina "svetla tačka" u raspravi o "četničkom zakonu" bude stav predstavnika SPS, uprkos tome što je baš ta partija s dugogodišnjom miloševićevskom politikom bila i ostala stvarni grobar leve opcije u Srbiji i njene "leve istorije".

● Uvereni smo i upozoravamo da je ovakva odluka Parlamenta Srbije šamar i još jedna brana evropskoj orijentaciji i demokratskom putu daljeg razvoja Srbije, da znači njeno zakivanje u nazadnjaštvo i mitomanske neistine i da je time i ono malo nade za građane Srbije duboko pokolebano, a poverenje u mogućnosti takvog puta srušeno.

● Takva odluka Parlamenta za građane autohtone, partizanske i oduvek evropski opredeljene Vojvodine u kojoj, uprkos organizovanim pokušajima, nikada ni u zametku nije bilo četništva, nije prihvatljiva. Zbog svega toga, stav je Unije socijalista Vojvodine, da ovaj i ovakav Parlament Srbije nema demokratski kapacitet niti verodostojan mandat da odlučuje o donošenju novog Ustava. Za donošenje novog Ustava moraju biti raspisani izbori za Ustavotvornu skupštinu.

PREDLOG ZA OCENU USTAVNOSTI "RAVNOGORSKOG ZAKONA"

SKUPŠTINA NIJE SUD!

Povodom usvajanja zakona kojim su četnici izjednačeni sa partizanima, Društvo za istinu o NOB-u obratilo se Ustavnom sudu Republike Srbije sledećim predlogom:

Na osnovu člana 128, stav. 2. Ustava Republike Srbije Društvo za istinu o antifašističkoj narodnooslobodilačkoj borbi u Jugoslaviji 1941-1945. predlaže pokretanje postupka za ocenu ustavnosti Zakona o izmenama i dopunama Zakona o pravima boraca, vojnih invalida i članova njihovih porodica (Službeni glasnik Republike Srbije broj 137/2004).

Razlog za pokretanje ovog postupka je nesaglasnost pojedinih odredaba toga zakona sa odredbama člana 9. Ustava Republike Srbije.

Obrazloženje:

Član 15. predmetnog zakona glasi: "Član 35. menja se i glasi: Sva prava predviđena ovim zakonom odnose se na sve pripadnike NOR-a, bez obzira da li su osuđeni pravosnažnim sudskim presudama da su učestvovali u borbama protiv partizanskih odreda narodnooslobodilačke vojske i Jugoslovenske armije."

Iz citirane zakonske odredbe sledi da se lica koja su pravosnažnim sudskim presudama osuđena da su učestvovala u borbama protiv partizanskih odreda Narodnooslobodilačke vojske i Jugoslovenske armije smatraju učesnicima narodnooslobodilačkog rata, pa da im pripadaju i sva prava priznata pripadnicima narodnooslobodilačkog rata.

Budući da iz samih pravosnažnih sudskih presuda o kojima je reč proizlazi da lica koja su takvim presudama osuđena nisu pripadnici narodnooslobodilačkog rata, to su ovakvom odredbom člana 15. predmetnog zakona takve pravosnažne sudske presude izmenjene na način da su stavljene van snage.

Tu i takvu izmenu pravosnažnih sudskih presuda izvršila je predmetnim zakonom Narodna skupština, dakle, državni organ kojem pripada isključivo ustavotvorna i zakonodavna vlast, ali ne i sudska vlast - član 9. Ustava Republike Srbije.

Sudska vlast, po citiranoj ustavnoj odredbi, pripada isključivo sudovima i samo su oni ovlašćeni, i to izuzetno i u zakonom strogo propisanom postupku, da menjaju svoje pravosnažne odluke.

Odredbom člana 15. predmetnog zakona izrekom je izjednačena u tom članu navedena kategorija pravosnažno utvrđenih ratnih zločinaca iz vremena II svetskog rata sa borcima narodnooslobodilačkog rata, dok su članovima 1, 2, 3, 13, 17, 23. i 24. istog zakona sa borcima narodnooslobodilačkog rata označeni i svi ostali (kako ih predmetni zakon naziva) pripadnici Jugoslovenske vojske u otadžbini i ravnogorskog pokreta, dakle - saradnici i pomagači okupatora, pa među njima i pravosnažno osuđeni za ratne zločine iz vremena II svetskog rata. To je svakako grubo prekrajanje istorijskih činjenica i zloupotreba zakonodavnih ovlašćenja.

Prema izloženom, Narodna skupština je članom 15. predmetnog zakona, kao i drugim odredbama istog zakona kojima se status boraca narodnooslobodilačkog rata priznaje i saradnicima i pomagačima okupatora, među njima i pravosnažno osuđenim ratnim zločincima iz vremena II svetskog rata, prekoračila i zloupotrebila svoja ustavna ovlašćenja i preuzela na sebe ustavna ovlašćenja sudova, što nije u saglasnosti sa članom 9. Ustava Republike Srbije.

Društvo za istinu o antifašističkoj narodnooslobodilačkoj borbi u Jugoslaviji (1941-1945), koje ima osnovni cilj da brani i afirmiše istorijsku istinu o antifašističkoj narodnooslobodilačkoj borbi, smatra se obaveznim i pozvanim da ukaže da se osporenim odredbama predmetnog zakona narušava Ustavom utvrđeni sistem nadležnosti državnih organa i grubo iskrivljuju istorijske činjenice sa nesagledivim štetnim posledicama po ugled Srbije i doprinos njenog narodnooslobodilačkog pokreta u borbi i pobeđi antifašističke koalicije u II svetskom ratu.

Stoga je opravdano i nužno da Ustavni sud u hitnom postupku donese odluku kojom će utvrditi da odredbe člana 15. predmetnog zakona, kao i druge pomenute odredbe istog zakona kojima se saradnici i pomagači okupatora i pravosnažno osuđeni ratni zločinci iz vremena II svetskog rata izjednačavaju sa borcima narodnooslobodilačkog rata - nisu u saglasnosti sa Ustavom Republike Srbije.

SKUPŠTINA SAVEZA BORACA NEKA BUDE (ANTIFAŠISTIČKA) BORBA NEPRESTANA...

Na 12. sednici skupštine Saveza boraca Crne Gore dominirala je rasprava o predlogu Statuta i Programskoj deklaraciji SUBNOR-a Crne Gore.

U usvojenom Statutu ističe se da su osnovni ciljevi i zadaci SUBNOR-a Crne Gore:

- Organizovana odlučna i istrajna anti-fašistička borba demokratskim putem; suprotstavljanje svim oblicima i vidovima ideologije, propagande, osnivanju i djelovanju profašističkih organizacija u bilo kojem obliku; klerikalnonacionalističkom djelovanju i pročetničkom širenju nacionalne i vjerske mržnje u Crnoj Gori i prema drugima;

- Organizovano čuvanje i njegovanje: slobodarskih ideja, svijetle tradicije oslobodilačkih ratova Crne Gore, nacionalne i vjerske ravnopravnosti i tolerancije, demokratskog zajedništva, humanističke etike i djelovanja za pravednije društvo; za samostalnu, nezavisnu državu Crnu Goru, otvorenu za povezivanje sa drugim državama i za integracije na demokratskim osnovama;

- Da se utvrđuje i afirmiše istina o narodnooslobodilačkoj borbi i njenim rezultatima i razobličavanje falsifikovanih činjenica;

- Briga o očuvanju i kvalitetnom održavanju, na teritoriji Crne Gore, spomen-obilježja NOB 1941-1945. i drugih oslobodilačkih ratova i spomenika borcima palim u tim ratovima;

- Širenje patriotske svijesti i opredjeljenja, znanja i vrijednosti slobode, ravnopravnosti, sloge i dobrih odnosa među ljudima, narodima i državama;

- Ostvarivanje saradnje sa boračkim organizacijama u svijetu, naročito sa antifašističkim boračkim organizacijama u zemljama ranije jugoslovenske federacije;

- Doprinos pravednijem regulisanju prava invalida i boraca NOR-a i drugih članova SUBNOR-a.

TRIBINA O BLAŽU JOVANOVIĆU JEDAN ŽIVOT, JEDNO VREME

Povodom jubilarne, 60. godišnjice oslobodjenja grada u Podgorici je organizovana tribina "Blažo Jovanović - jedno vrijeme".

Pred prepunom salom, o životnom putu i delu Blaža Jovanovića govorili su akademik Radoje Pajović i prof. dr Branislav Kovačević.

Trideset godina u samom vrhu jednog političkog pokreta, preuzimajući u prelomnom momentu odgovornost za sudbinu Crne Gore, čiji je čelnik potom bio dvadeset godina, Blažo Jovanović je nesumnjivo jedna od najznačajnijih ličnosti novije prošlosti Crne Gore, "ličnost koja je obilježila jedno značajno vrijeme i o sebi i svom djelu ostavila neizbrisivi trag" - rečeno je na ovom skupu kome je prisustvovala i Lidija Jovanović, Blažova supruga.

Svestrano je prikazan životni put Blaža

Jovanovića i sagledan njegov doprinos kao državnika, političara, revolucionara i humaniste i na osnovu toga zaključeno da je Blažo "i u ratu i u miru bio uvijek na visinama čojstva i junaštva."

NOVA ČETNIČKA PROVOKACIJA OPET SE KOSTIMA MANIPULIŠE

Uz parastos Amhilohija Radovića, kosti četničkih vođa Blaža Đukanovića, Baja Stanišića i njihovih saradnika položene su u kosturnicu novopodignutog hrama velikomučenika Stanka sagrađenu specijalno za tu namenu, u neposrednoj blizini Donjeg manastira Ostrog. Sa mitropolitom crnogorsko-primorskim, svetu arhijerejsku liturgiju služile su vladike zahumsko-hercegovački Gligorije i dioklitski (duklijanski) Jovan, a prisustvovao je i vladika budimljansko-niškički Joanikije.

Crnogorsku antifašističku javnost uzbudilo je što je vladika Amfilohije i ovog puta vređao i mrtve i žive borce NOR-a. Vođe crnogorskih četnika koji su otvoreno saradivali sa okupatorom i počinili mnoge zločine označio je kao "ostroške rodoljube postradale od bratoubilačke ruke". Kao i uvek u sličnim prilikama, mitropolit Amfilohiju "činodejstvovao" je Matija Becković, pri čemu su, kako se konstatuje u Glasniku Saveza boraca Crne Gore, svesno izrečene mnoge neistine i izmišljotine koje uverljivo demantuje upravo četnička arhiva koja je svojevremeno pala u ruke partizana. Među ovim dokumentima su i sporazumi koje su pomenute četničke vođe potpisale sa okupatorom koji je visoko cenio četničku borbu bez milosti protiv partizana. Na osnovu toga, akademik Radoje Pajović konstatuje: "Prisjećajući se ogromnih partizanskih žrtava od strane četnika, četničkog terora prema zarobljenim partizanima i njihovim

porodicama, postupka u kolašinskom i drugim četničkim zatvorima, teško je bilo očekivati veću partizansku uvidavnost od pokazane, u toj fazi rata."

PODGORIČKI BORCI NOR-a ODLUKA APSURDNA, POSLEDICE NESAGLEDIVE

Odluka Skupštine Srbije o izjednačavanju četnika Draže Mihailovića sa borcima NOR-a izaziva zaprepašćenje - ističe se u saopštenju Opštinskog odbora SUBNOR-a Podgorice.

U saopštenju se, pored ostalog, kaže:

- Četnički pokret je bio poznat samo po zlu, po kolaboraciji sa okupatorom, po svirepom teroru prema pripadnicima NOR-a i po genocidu prije svega protiv Muslimana. Stoga je odluka Skupštine Srbije apsurdna, nemoralna, jer izjednačava laž sa istinom; nerazumna jer može da izazove nesagledive posljedice i na unutrašnjem i na međunarodnom planu.

- Ta odluka odobrava četnički genocid. Šta to znači i kakve posljedice može da izazove, najbolje govori rat 1991-1995. godine koji je značio nastavak četničke genocidne tradicije: Srebrenica, Sarajevo, Mostar, Vukovar, između 200 i 300 hiljada žrtava i tri do četiri miliona prognanika i obeskućenih. Zar takva odluka ne otvara vrata i za neku novu sličnu avanturu?

- Međunarodni aspekt može da izazove nesagledive posljedice jer je Srbija jedina zemlja u svijetu koja reaffirmiše saradnju sa okupatorom i fašizam. Cio svijet, sve članice UN konstituisane su na principima antifašizma.

"Očekujemo da se ta odluka neće održati jer smo uvjereni da ne odražava volju srpskog naroda" - zaključak je ovog saopštenja.

ČLANARINA ZA 2005 - 300 DINARA

Godišnja članarina za 2005. je 300 dinara, a za učenike i studente - 100 dinara. Članarina se može uplatiti neposredno, u prostorijama Društva, ili na žiro-račun:

3 5 5 - 1 0 1 9 1 9 4 - 8 3

Vojvođanska banka - filijala Beograd

Naziv: Društvo za istinu o antifašističkoj narodnooslobodilačkoj borbi 1941-1945.

Članovi, prijatelji i simpatizeri Društva mogu na isti način da uplate i svoje dodatne priloge. Članovi čije je materijalno stanje nepovoljno mole se da simboličnim iznosom potvrde svoju pripadnost Društvu.

Besplatno dostavljanje "Glasa istine" i popust pri kupovini svih izdanja Društva - svojevrsni su povraćaj članarine i priloga.

Borbu za ostvarenje programskih ciljeva i širenje svog uticaja Društvo u značajnoj meri vodi uz pomoć izdavačke delatnosti - štampanjem i distribucijom knjiga i publikacija. Da bi se realizovao što veći broj ovih projekata i tako vrednosti za koje se Društvo zalaže postale dostupnije što širem krugu ljudi a posebno pripadnicima mladih generacija, neophodna je pomoć članova u dva pravca - da se obezbedi podrška šireg kruga donatora koji bi učestvovali u realizaciji pojedinih izdanja i, drugo, da se uključe u distribuciju izdanja Društva.

Sve članove koji u tom smislu mogu da pomognu ili imaju odgovarajuće ideje Izvršni odbor moli da se jave Društvu neposredno, pismom ili na telefon (011) - 43-07-43, svakog radnog dana od 10 do 14 časova.

SKUPŠTINA SRBIJE ARGUMENTIMA NE VERUJE KOVAČI FALSIFIKOVANE ISTORIJE

Društvo za istinu o antifašističkoj narodnooslobodilačkoj borbi u Jugoslaviji 1941-1945. smatra da predlog grupe poslanika Srpskog pokreta obnove u Narodnoj skupštini Republike Srbije

- izmenama i dopunama Zakona o pravima boraca NOR-a, ratnih vojnih invalida i članova njihovih porodica, kojim bi se ista prava priznala i pripadnicima Jugoslovenske vojske u otadžbini i ravnogorskog pokreta - PRAVNO NIJE MOGUĆ!

Naime, da bi ovaj predlog zakona mogao ući u skupštinsku proceduru kao pravno moguće, potrebno je, shodno odredbama člana 404. do 414. Zakonika o krivičnom postupku, izvršiti ponavljanje

Pre nego što je Skupština Srbije usvojila izmene i dopune Zakona o pravima boraca, čime se izjednačavaju četnici i partizani, Društvo za istinu o antifašističkoj narodnooslobodilačkoj borbi u Jugoslaviji 1941-1945. uputilo je na sve relevantne adrese pismo sa argumentima dovoljnim za one koji argumente uvažavaju - da se takva odluke ne donese. Društvo je učinilo sve što je bilo u njegovoj moći, a apsurdni "ravnogorski zakon", čije se posledice već sagledavaju, između ostalog, i u reagovanju najbližih suseda, svest onih političkih grupa i kalkulanata koji su za njega glasali - učiniće još manje čistom i pred sadašnjim generacijama, i pred istorijom.

Kao što je nagovešteno u prethodnom broju, "Glas istine" objavljuje u celosti pismo upućeno 30. novembra 2004. godine Vladi Republike Srbije i ostalim nadležnim i odgovornim političkim institucijama i ličnostima u Srbiji i Državnoj zajednici SCG.

krivičnog postupka po važećim procesnim pravilima pred prvostepenim sudom i doneti drugu, eventualno oslobađajuću presudu, sa restitucijom svih materijalnih i nematerijalnih prava ranije nevino osuđenih lica.

Vojno veće Vrhovnog suda FNRJ, međunarodno priznate države, osnivača i članice Ujedinjenih nacija, priznate članice antihitlerovske i antifašističke koalicije iz II svetskog rata i kasnije, presudom I Sud.br. 1, od 15. jula 1946. godine osudilo je Dragoljuba Dražu Mihailovića i druge, kao i njegovu četničku organizaciju, za krivična dela protiv naroda i države i krivična dela ratnih zločina.

OBNAVLJAN JE "SOLUNSKI PROCES"

Ova, ali i druge slične presude izrečene pripadnicima ravnogorskog pokreta, pre i kasnije, postale su pravosnažne i do danas pravno nisu osporene, iz čega proizlazi da je njihovo ukidanje ili preinačenje moguće jedino ponavljanjem krivičnog postupka, a nikako političkom akcijom. Da bi se, na primer, rehabilitovali pripad-

nici tajne organizacije "Ujedinjenje ili smrt" ili "Crne ruke", osuđeni na "Solunskom procesu" 1917, na ponovljenom procesu pred Vrhovnim sudom Narodne Republike Srbije, juna 1953. godine, ukinuta je "solunska presuda", a zatim doneta odluka o rehabilitaciji nevino osuđenih pripadnika ove organizacije.

Bio bi osnovan i pravno moguć zahtev da se učesnicima aprilskog rata 1941, četnicima Draže Mihailovića za period od aprila do kraja oktobra 1941. godine samo u Srbiji i pojedinim grupama četnika u Srbiji koji su se sukobljavali sa okupatorom i pored naređenja Mihailovića da to ne čine, za periode tog angažovanja, prizna status antifašističkih boraca.

Naime, pod antifašističkim pokreta otpora u II svetskom ratu u Evropi podrazumevaju se pokreti koji su svoju aktivnost ispoljili u suprotstavljanju nacifašističkoj okupaciji i kvislinškim režimima. Njih su organizovale i usmeravala antifašističke snage, a u većini država komunističke partije.

Suprotstavljanje okupatorima i kvislinzima sadrži i obuhvata najraznovrsnije oblike otpora, a osnovni su: pasivna rezistencija, aktivni otpor, partizanska borba i, kao najviši oblik, masovan narodnooslobodilački i revolucionarni rat.

Po tom kriterijumu, jedino je pokret otpora u organizaciji KPJ u Jugoslaviji izrastao u NOP sa moćnom oružanom silom NOVJ - JA, sposobnom za vođenje složenih ratnih operacija krupnih razmera. Svi ostali pokreti otpora u Evropi, osim u Albaniji, svoju aktivnost su, uglavnom, iscrpljivali u pružanju pomoći savezničkim armijama. ("Pokret otpora u Evropi 1939-1945", "Mladost", Beograd, 1968, str. 315).

Četnici Draže Mihailovića u Sloveniji, na celoj teritoriji takozvane Nezavisne Države Hrvatske i na italijanskom okupacionom području, nikada, nijednog dana, nisu ratovali protiv okupatora, jedino su se borili protiv NOP-a samostalno, u sastavu fašističkih i nacističkih oružanih formacija, pod komandom italijanskih i nemačkih oficira i podoficira, često pod drugim imenom: "Dobrovoljačka antikomunistička milicija" ili "Hrvatske borbene skupine", što se vidi iz priloženog dokaznog materijala: knjiga dr Branka Latasa "Saradnja četnika Draže Mihailovića sa okupatorima i ustašama (1941-1945)", te knjiga Jovana Radovanovića "Draža Mihailović u

ogledalu istorijskih dokumenata".

Svoje komandante, koji su "istrčavali" i vodili sporadične akcije protiv okupatora u Srbiji, Draža Mihailović je strogo kažnjavao, neke i smrću.

DOKUMENTI NA SVIM STRANAMA

U Nacionalnom arhivu SAD u Vašingtonu, posebno na mikrofilmovima T-501, T-311, T-312, T-313, T-314, u državnim arhivima Engleske, Nemačke, Francuske, pa i u vrlo bogatom arhivu Vojno-istorijskog instituta u Beogradu nalaze se originalna dokumenta o kolaboraciji četnika Draže Mihailovića sa okupatorima, iz čega proizlazi da ne postoji ni činjenični osnov za prihvatanje ovog zakonskog predloga datog od strane grupe narodnih poslanika Srpskog pokreta obnove.

Razlozi:

- Na Teheranskoj konferenciji, održanoj od 28. novembra do 1. decembra 1943. godine između Ruzvelta, Čerčila i Staljina, uz asistenciju njihovih vojnih, diplomatskih, političkih i obaveštajnih saradnika najvišeg ranga, između ostalog zaključeno je da četnici Draže Mihailovića, i pored stalnog insistiranja savezničkih oficira u četničkoj Vrhovnoj komandi i pri štabovima drugih četničkih jedinica, od 1. novembra 1941. godine, ne vode borbu protiv okupatora, nego, naprotiv, sa okupatorom saraduju u borbama protiv partizanskog pokreta, jedino intenzivno angažovanog u stalnim borbama protiv okupatora i kvislinških oružanih formacija. Odlučeno je da se Mihailoviću i njegovim četnicima uskrati svaka vojna pomoć i da se predloži jugoslovenskoj Kraljevskoj vladi u Londonu da Mihailovića ukloni sa položaja ministra vojske, mornarice i vazduhoplovstva. Istovremeno, odlučeno je da se partizanima Josipa Broza Tita isporučuju oružje, municija, odeća, oprema, hrana i druga sredstva u najvećem mogućem obimu.

Uz ovaj podnesak, dostavljamo i pismo Vinstona Čerčila od 19. januara 1944. godine, upućeno Titu, kojim ga obavestava o ovim odlukama. Pismo je objavljeno u knjizi "Tajna prepiska Čerčil-Staljin" na stranama 203. i 204, čija se fotokopija prilaže.

- Izbegavši zarobljavanje, Draža Mihailović je sa grupom oficira, podoficira i vojnika došao na Ravnu goru i, preko svojih oficira u Beogradu, brzo uspostavio vezu sa kvislinškom komesarskom vladom Milana Aćimovića. Tek kada je 7. jula 1941. izbio narodni oružani ustanak u Srbiji, organizovan od strane KPJ, kada je ocenio da se taj ustanak uspešno razvija, Mihailović je, neutvrđenog dana

avgusta 1941, doneo "Uput" u vidu naređenja o osnivanju organizacije, formiranjem dve vrste četa: pokretnih, od mlađih godišta (starosti 20 do 30 godina) i teritorijalnih, od starijih godišta (30 do 40 godina). Predviđeno je da te čete krstare po atarima svojih sela i varoškim kvartovima, da izbegavaju borbu sa Nemcima i partizanima, te da saraduju sa Nedićevom žandarmerijom i upućuju ih na partizane. Ustanak je predviđen za "dani momenat", a to je iskrcavanje većih savezničkih snaga u Jugoslaviju ili u slučaju kapitulacije Nemačke, pa pošto je ovaj drugi "dani momenat" usledio tek 9. maja 1945. godine, četnici nikada nisu digli ustanak protiv okupatora.

Izvor: Arhiv VII Ča, k.7, reg. br 15/1/VK-5-570/1.

UMESTO BORBE - ČEKANJE "DANOG MOMENTA"

Predsednik izbegličke jugoslovenske vlade u Londonu Slobodan Jovanović, u telegramu STR. pov. br..VK, naređuje Đonoviću u Kairu sledeće:

"Vlada nema kontrolu nad engleskim radio-stanicama. Đeneralu Mihailoviću izdate su precizne instrukcije da podigne ustanak samo na slučaj iskrcavanja jačih savezničkih snaga u Jugoslaviji ili na slučaj sloma Nemačke. I ni u kom drugom slučaju i ni po kakvom pozivu nijedne radio-stanice. Preko vojnih emisija svakog četvrtka Vlada daje uputstva narodu..."

Telegram nosi datum 14. jul 1942. godine, dakle više od jedne godine posle izbijanja ustanka u Srbiji.

Izvor: knjiga "Šta to kaže Radio-London", str. 319.

● Opisujući svađu između Mihailovića i njegovih komandanata u selu Badovincima u jesen 1944. godine oko toga da li je došlo krajnje vreme da se protiv Nemaca podigne ustanak, Vojin Andrić, šef pres-biroa pri četničkoj Vrhovnoj komandi i šef četničke radiofonske propagande, kaže:

"Posle duže rasprave sa Račićem, Mihailović je zaključio da se, s obzirom na situaciju, borba protiv okupatora još uvek ne može otpočeti i da je jedino rešenje da se povlačimo preko Drine u Bosnu".

Dakle, ni 21. septembra 1944. godine za četnike nije nastupio "dani momenat", "odlučujući momenat" i slično da otpočnu borbu protiv okupatora.

Izvor: knjiga "Dragiša Vasić" Nikole Milovanovića, str. 386-389.

● Na suđenju Draži Mihailoviću pred Vojnim većem Vrhovnog suda SFRJ, juni-juli 1946, na pitanje predsednika sudskog veća koji su četnički komandanti saradivali sa okupatorom, od 55 imenovanih komandanata, za 40 Mihailović je

odgovorio potvrdno, to jest da su sa okupatorom saradivali.

Na suđenju četničkim komandantima Dragutinu Keseroviću i Vojislavu Luka-

strana 282- do 287.

Iz predočenih dokazanih činjenica, vidi se nesporna istina - da četnici, nikada, nisu digli ustanak protiv okupatora, da su

REAGOVANJA POVODOM "RAVNOGORSKOG ZAKONA STEVO DOKMANOVIĆ

SUĐENJE BEZ ISTRAŽNOG POSTUPKA

Gospodin Boris Tadić prihvatio je, verujem u najboljoj nameri, da bude sudija u višedecenijskom sporu između partizana i četnika. I, na opšte iznenađenje, presudio u korist četnika, a da pri tome nije, kako to pravnici kažu, izveo istražni postupak i, što je još čudnije, drugu, partizansku stranu, nije ni saslušao.

Gospodin Tadić kaže da "Draža Mihailović nije bio fašista...šta god mislili partizani u Srbiji" te da to za njega "više nije tema". Dopuštam mogućnost da se po ovom ili onom sistemu, primenom ove ili one metodologije tumačenja smisla i suštine fašizma, može dokazati da Draža Mihailović nije bio fašista, ali sigurno nije bio ni antifašista (za neke čak ni Dimitrije Ljotić nije bio fašista), a niko i nikada neće moći dokazati da on nije bio zločinac i otvoreni saradnik okupatora.

Ja ne znam šta su zagovornici ravnogorskog četničkog pokreta mogli ponuditi g. Tadiću kao dokazni materijal, bilo šta iz čega bi se moglo zaključiti da su četnici bili ono što nisu bili, a sada to pokušavaju da dokažu političkom akcijom. Prazne priče o prvom gerilcu Evrope u borbi za oslobođenje a da se pri tome ne navede nijedna borba protiv okupatora, jer je nije ni bilo, po mestu i vremenu odigravanja, ništa ne dokazuje. Nekoliko meseci 1941. u zapadnoj Srbiji kada su četnici samostalno ili zajedno sa partizanima vodili neke borbe protiv Nemaca -niko ne dovodi u pitanje. Ili se možda smatra da je za to dovoljno odlikovanje predsednika SAD Trumana, iako se dobro zna da je to bilo u funkciji hladnog rata i Makartijeve doktrine, historične ne samo antikomunističke kampanje već i protiv svega što se smatralo levom opcijom. Jugoslavije je u tome bila jedna od glavnih ako ne i glavna meta. Taj čin nikako ne može biti abolucija.

Druga pak partizanska strana nudi brojna originalna dokumenta: Nacionalnog arhiva SAD, državnih arhiva Engleske, Nemačke i Francuske i, što je izuzetno značajno, brojna originalna dokumenta upravo četničkih komandi i samog Draže Mihailovića.

Kako je moguće da učesnici u ovoj isključivo politički motivisanoj igri svesno krše dobro poznata pravna načela da se zakonodavna vlast ne može i ne sme mešati u sudsku. Zato, gospodo, obnovite krivični postupak po važećim procesnim pravilima, ukinite ili preinačite važeću presudu Vojnog veća Vrhovnog suda FNRJ od juna-jula 1946, rehabilitujte D. Mihailovića i ravnogorski pokret pa zatim dajte sva moguća prava, priznanja i privilegije svima još živim ravnogorcima.

Voleo bih videti sud i sudije u Beogradu i Srbiji koji će osporiti valjanost tako snažne i autentične dokumentacije u tome procesu i dokazati da je D. Mihailović bio ono što nije bio i radio ono što nije radio...

čeviću i njihovim saradnicima pred Vojnim sudom u Beogradu, 1945. godine, iznerviran čestim pitanjima predsednika sudskog veća da li je ovaj ili onaj četnički komandant saradivao sa nemcima, Lukačević je uzviknuo: "Ako vam neko od naših komandanata kaže da nije saradivao, laže! Morali smo saradivati, to je bila direktiva Vrhovne komande!"

Mihailovićev komandant Pavle Đurišić, za masovne pokolje Muslimana u Sandžaku i jugoistočnoj Bosni, odlikovan ukazom kralja Petra II 1943. Karađorđevom zvezdom, dobio je i najviše odlikovanje Adolfa Hitlera za vojničke vrline - "Željezni krst" i ta odlikovanja nosio je jedno pored drugog!

Prilažu se: fotokopija lista "Lovćen" koji svojoj naslovnoj strani, bez stida, donosi tu vanrednu i bombastu vest o "Željeznom krstu" i fotokopija izvoda iz zapisnika sa saslušanja Draže Mihailovića,

protiv okupatora vodili borbe u Srbiji, povučeni partizanskim ustankom i to samo u septembru i oktobru 1941, te da su skoro svi saradivali sa sve četiri okupatorske sile i oba kvislinška pokreta - Nedićevim i ustaškim.

GENOCID U PROGRAMIMA I NA DELU

Ravnogorski pokret je bio i genocidan što se dokazuje ovim činjenicama:

● U arhivu Vojno-istorijskog instituta (VII) - Fond emigrantske vlade i vojske, kutija 162, registar 34/1, nalazi se program četničkog pokreta za vreme i posle II svetskog rata u kojem, pored ostalog, stoji i ovo:

"Odeljak II

Pripremati se da bi se u danima sloma mogle izvršiti i ove akcije:

omediti 'defakto' srpske zemlje i učiniti da u njima ostane samo srpski živalj;

kazniti sve one koji su na zločinački način služili neprijatelju i koji su svesno radili na istrebljenju srpskog naroda;

posebno imati u vidu brzo i radikalno čišćenje gradova i njihovo popunjavanje svežim srpskim elementom;

izraditi plan za čišćenje ili pomeranje seoskog stanovništva sa ciljem homogenosti srpske državne zajednice;

u srpskoj jedinici kao naročito težak problem uzeti pitanje muslimana i po mogućnosti rešiti ga u ovoj fazi".

U arhivu Vojno-istorijskog instituta, fond Ča, kutija 1, registar 10/1 VK-V, nalazi se instrukcija Draže Mihailovića od 20. decembra 1941. godine, Strogo pov. Dj. br. 370, komandantu četničkih odreda u Crnoj Gori u kojoj, pored ostalog, stoji:

"Ciljevi naših odreda jesu:

Borba za slobodu celokupnog našeg naroda pod skiptrom kralja Petra II;

Stvoriti veliku Jugoslaviju i u njoj veliku Srbiju, etnički čistu u granicama Srbije-Crne Gore-Bosne i Hercegovine-Srema-Banata i Bačke (Makedonija se podrazumevala kao Srbija;

...

4.Čišćenje državne teritorije od svih narodnih manjina i ne-nacionalnih elemenata..."

Dakle, čišćenje svih koji nisu Srbi ili koji ne prihvataju ideologiju i vlast četničkog pokreta, što je najsureviji genocid nad narodima sopstvene države i građanima srpske nacionalnosti koji nisu istomišljenici.

Kako je realizovana ova instrukcija:

U toku 1942. godine, crnogorski, sandžački, hercegovački i bosanski četnici, u manjim ili većim akcijama, ali često i kontinuirano, ubijali su nedužno muslimansko, a manje i hrvatsko stanovništvo, palili njihova sela i pljačkali sve do čega su dolazili.

Početkom 1943. godine, počeo je strahovit pokolj muslimanskog stanovništva bez obzira na pol, godine starosti.

Evo samo jednog od mnogobrojnih izveštaja slične vrste:

Pavle Đurišić, u svom izveštaju upućenom Draži Mihailoviću 13. februara 1943, piše:

"...akcija u pljevaljskom, čajničkom i fočanskom srezu..."

...Otpor neprijatelja bio je od početka slab...

...Naši odredi 7. ovog meseca u toku noći već su izbili na reku Drinu, a zatim je nastalo čišćenje oslobođene teritorije...

...Sva imovina je uništena, izuzev stoke, žita i sena. naređeno je i prikupljanje stočne i ljudske hrane u određenim mestima, za stvaranje magacina rezerve hrane i ishranu jedinica, koje su ostale na terenu radi čišćenja...

...Za vreme operacije se pristupilo potpunom čišćenju muslimanskog živilja bez obzira na pol i godine starosti...

...Žrtve - naše ukupne žrtve su bile 22 mrtva, od toga 2 nesretna slučaja i 32 ranjena.

Kod muslimana 1.200 boraca i do 8.000 ostalih, žena, dece i staraca..."

U pitanju je samo jedna akcija, a koliko ih je bilo sličnih, treba samo prelistati zbornik četničkih dokumenata VII, tom XIV, knjiga 1,2,3,4. i knjigu dr Branka Latasa, koja se prilaže, str. 83.

ČETNIČKI ZLOČINI OD DUNAVA DO DALMACIJE

Predlagači ovog infamnog zakona su visoki državni i stranački funkcioneri, obrazovani ljudi, pa im se postavlja pitanje:

kako će na njihov predlog reagovati Bošnjaci, lojalni građani Republike Srbije, koji danas žive na tim monstruoznim stratištima bezumlja i bezljudja? Utoliko pre što su, na istim područjima i na istim programskim opredeljenjima, istovetni zločini učinjeni i u ratovima 1991-1995.

• Šta su Draža Mihailović i njegovi komandanti radili u Srbiji sa sopstvenim narodom i ko su sve za njega bili "komunisti", svedoče ovi primeri:

Partizane, pretežno seoske mladiće i radnike, zatečene i zarobljene njegovim iznenadnim napadom na partizane, predavao je ili prodavao Nemcima za oružje i municiju. Od ovih partizana, samo retki su izbegli streljanje. Samo u Valjevu, novembra 1941, predato je preko 260 zarobljenih partizana.

Posle povlačenja partizana iz Užica, usledila je nemačka operacija "Mihailović" i Draža se povukao u Sandžak i Crnu Goru, a po već utvrđenom planu, njegovi odredi u Srbiji su legalizovani kod Nedića, ostavši i dalje pod Mihailovićevom komandom. Neki su bili polulegalizovani u selima gde Nemci nisu zalazili u dogovoru s njima, a četnici su za okupatora prikupljali, upravo otimali od naroda žitarice, stoku i ostalo, što su Nemci zahtevali i što se vidi iz izveštaja 4.

brigade Kalabićeve Gorske garde ("Dragiša Vasić", autor Nikola Milovanović, str. 386. i dalje).

Već od proleća 1943, Mihailović oštro kritikuje svoje komandante da spavaju, da su inertni, da su se "komunisti nakotili do te mere da preti opasnost od njih i u samom Beogradu".

Pred masovne pokolje oko Kosmaja, Bukulje i u Podunavlju, pod šiframa "Ras-Ras" (Kalabić) i Kiš (Lazović), piše:

Kom. Na svim oblastima, u neposrednoj blizini Beograda, nakotili su se komunisti i njihovi simpatizeri. Naređuje se komandantima i to: majoru Mihailu Jovanoviću, kapetanu Lazoviću, kapetanu Nikoli Kalabiću, dalje, Komarčeviću i rudničkom korpusu, da najenergичnije, sa juga na sever...čisteći usput i sve srezove, naročito srez kosmajski...naročito je važno očistiti srezove Grocka i Umka..."

Izvor: iz zapisnika sa procesa Draži Mi-

BRANISLAV ČANAK

JOŠ JEDNA BRUKA

Skupština Srbije, zaista je teško napisati ono "narodna", usvojila je još jedan sistemski zakon, onaj o četnicima i partizanima. Nema sumnje da nam je samo to nedostajalo u ovim teškim vremenima, samo taj još jedan dokaz o potpunoj otuđenosti poslanika od naše stvarnosti. Sem, ako taj čin nije povezan sa realnošću tako što je time data Vuku Draškoviću slamka spasa i odstupnica u odgovoru na prozivku njegovih parlamentarca. Jer, ko posle Draže, već decenijama, od sindikata do Tanjuga, doslednije brani četnike od Vuka?

No, ako nije to, šta je? Šta je to nagnalo poslanike da se upišu u knjigu apsurdna? Apsurda, ne samo zbog nepostojanja bilo kakve veze sa aktuelnim interesima Srbije, već i apsurdna što to pitanje uopšte nije samo interna stvar ove države, već je, pre svega, međunarodno pitanje. To bi vojvoda na čelu Ministarstva inostranih poslova morao prvi da zna. Pobedničke snage u II svetskom ratu su, kao uostalom sve pobedničke snage posle svih velikih ratova, iskrojile novi svet. U tom novom svetu te pobedničke snage su se deklarirale da su na njihovoj, pobedničkoj, strani bili partizani, a ne četnici. Zašto su to oni uradili je pitanje na koje su oni koji su brljivo i neodgovorno glasali za zakon o izjednačavanju prava partizana i četnika, morali prvo da odgovore i to sami sebi. Jer, izgleda da to jedino njima nije jasno.

Morali su prvo da lobiraju u Vašingtonu, Londonu, Parizu, Zagrebu, Sarajevu, Podgorici, pa ako tamo dobiju čvrsta uveravanja da će i tamošnje vlasti zvanično promeniti stav o partizanima i četnicima, tek onda su mogli da se pojave pred srpskom javnošću. Tako rade ozbiljne i odgovorne vlasti koje uvažavaju realnosti i postojanje i drugih u toj realnosti. Ovakvo, još jedna bruka, još jedan nedvosmislen signal svetu da nismo zreli čak ni za običnu saradnju, a kamoli neke saveze. Narod koji ni danas ne zna gde je i zašto zapravo bio pre šezdeset godina, na Ravnoj gori ili Sutjesci, nema ulaznicu za 21. vek.

hailoviću i grupi, str. 379, 380. i dalje.

Nekoliko dana pre zločina u Vraniću i Boleću, Mihailović poziva na "referisanje" majora Trifkovića, komandanta Avalskog

četničkog korpusa i po njegovom povratku na teren, dešavaju se zločini koji su uzбудili celu Srbiju, posebno Beograd, a zaprepastili i same Nemce.

Selo Vranić, nadomak Beograda, u oslobodilačkim ratovima od 1912. do 1918, izgubilo je 327 vojnika; 15. oktobra 1941, Nemci su streljali 38 stanovnika ovog sela, a 44 su poginula u partizanima. No, noć između 20. i 21. decembra 1943, opisana i u knjizi "Noć kame" Dragoljuba Pantića, dovoljna je da se i Draža Mihailović i njegovi komandanti svrstaju među najmonstruoznije zločince u istoriji.

Pod komandom kapetana Lazovića i njemu potčinjenog Zeke, u Vraniću su zaklana 72 meštana, od čega 37 muških, 35 ženskih osoba, osam dečaka mlađih od 15 godina, devet devojaka i devojčica mlađih od 20 godina; Ljubomir Pantić od jedne godine i Katarina Ilić od pet meseci zaklani su u kolevci koja je, kao dokazni materijal, doneta pred Mihailovića u sudnicu za vreme suđenja. Dve sestre, Katarina, stara 20 i Angelina od 16 godina, silovane su pred vezanim roditeljima i ostalim ukućanima pa zaklane, a onda su, uz podvriskivanje i urlanje, poklali i ostale. Istu sudbinu su doživele šesnaestogodišnja Dikosava Mitrović i njena vršnjakinja Jovanka Radosavljević - silovane su pred roditeljima pa zaklane a zatim su poklani i ostali članovi porodice.

Noć ranije, na sličan način umoreno je 20 seljaka u Boleću, ali Mihailović time nije bio zadovoljan. On, 18. januara 1944, piše depeše lično i šalje ih pod brojem 546 do 548 (strana 380 pretresnog zapisnika) za "Dob" i "Kom-Kom" sa sledećom sadržinom:

"Strahovita neaktivnost kod starešina Avalskog korpusa. Živan Lazović mora da dođe da bi pokazao šta može da se uradi..."

A kapetan Živan Lazović je komandovao zločincima koji su izvršili pokolje, silovanja i pljačke u Vraniću i Boleću.

Usledili su još brutalniji i još masovniji pokolji po selima oko Bukulje, Kosmaja, u Podunavlju, po celoj Šumadiji, u Pomoravlju, ali i na drugoj strani bivše Jugoslavije: kod Bosanskog Grahova, na Tičevu, u Podinarnju i Dalmaciji.

- Iz pretresnog zapisnika sa suđenja Draži Mihailoviću vidi se da je on, naročito od 1943. i 1944. godine, obavljao korespondenciju sa mađarskim fašistom Hortijem, da mu je Horti, uz saglasnost Nemaca, Dunavom, preko majora Piletića kod Donjeg Milanovca, isporučivao tone naoružanja, municije, druge ratne opreme, sanitetskog materijala. U borbi protiv narodnooslobodilačkog pokreta, Mihailović je tražio pomoć

od poglavnika NDH Ante Pavelića, Stepinca, bugarskih i albanskih fašista.

DRAŽA NIJE NI KRALJA POSLUŠAO

Treba imati u vidu da je, na predlog izbegličke vlade Kraljevine Jugoslavije, kralj Petar II Karađorđević, ukazom od 29. avgusta 1944, oduzeo komandu Draži Mihailoviću nad "Jugoslovenskom vojskom u otadžbini", a 12. septembra pozvao sve Srbe, Hrvate i Slovence da se ujedine i pristupe "Narodnooslobodilačkoj vojsci pod maršalom Titom". U pozivu stoji:

MILENTIJE PEŠAKOVIĆ

PRESEDANIMA NEMA KRAJA

Bez presedana je u dosadašnjem radu Narodne skupštine Srbije da na predlog jednog zakona u parlamentu bude toliko poslanika oponenata i da oni iznesu toliku količinu krajnje serioznih argumenata, da na te argumente niko od predlagača valjano ne odgovori, a da taj zakon, ipak, prilikom glasanja bude usvojen dvotrećinskom većinom, kao što je bio slučaj sa takozvanim zakonom o izjednačavanju boračkih prava partizana i ravnogoraca.

- Bez presedana je da o predlogu zakona, koji se razmatra u Skupštini, Vlada Srbije ne saopšti svoj stav. Vlada očuti kao zalivena čak i na zahteve poslanika da se ona izjasni o pomenutom zakonu.

- Apsurdno je i bez presedana ponašanje poslanika Demokratske stranke prilikom razmatranja ovog zakona. Njihova dva poslanika ulaze u dvoranu i time obezbeđuju kvorum, to jest omogućavaju da se stavi na dnevni red predlog pomenutog zakona. Ostali poslanici DS nisu bili prisutni. A upravo ta dva poslanika DS koji su obezbedili kvorum izjavljivali su tokom debate da neće glasati za taj zakon.

- Bez presedana je i situacija u kojoj se Vlada Srbije sada nalazi. Ona uredbom treba da propiše uslove za primenu tog zakona. To je posao Ministarstva za socijalnu politiku, zapošljavanje i boračka pitanja. Ministar na njegovom čelu je, međutim, bio protiv tog zakona a njegova stranka (SDP) uporno je u Skupštini vojevala da se on ne usvoji. Hoće li ministar biti dosledan i ostati pri svom stavu, hoće li podneti ostavku ili primenivati "ravnogorski" zakon?

"Svi oni koji se oslanjaju na neprijatelja protiv interesa svog naroda i njegove budućnosti, i koji se ne bi odazvali ovom pozivu, neće uspeti da se oslobode izdajničkog žiga ni pred narodom, ni pred istorijom.

Ovom mojom porukom vama odlučno osuđujem zloupotrebu imena Kralja i autoriteta Krune, kojom se pokušala opravdati saradnja sa neprijateljem i izazvati razdor među borbenim narodom u najtežim časovima njegove istorije, koristeći time samo neprijatelju."

U naredbi vrhovnog komandanta NOV i POJ maršala Tita od 15. septembra 1944, pored ostalog, stoji:

"Sve jedinice ili pojedince koji se nalaze na strani neprijatelja poslije 15. septembra, a nisu mogli iz bilo kojih razloga da pređu na vrijeme na stranu narodnooslobodilačke vojske prihvatati i u buduće ukoliko dobrovoljno pređu na našu stranu i uvrstavati ih u naše jedinice...Ova naredba važi do opoziva odnosno do izdavanja nove naredbe."

Međutim, Draža Mihailović se nije povinovao kraljevom ukazu, već je i dalje ostao na čelu četnika boreći se protiv

NOVJ. Da bi imao zaštitu za one (uglavnom oficire) koji su učinili zločine, silom je odveo iz Srbije oko 20 hiljada mladića u Bosnu, tamo organizovao odmetništvo i banditizam, podmetnuo ih uništenju u borbama protiv jedinica JA ("O ustanku 1941 - danas", str. 119-126; Zbornik NOR-a, tom XIV, knjiga 4, str. 1038, 1040-1043).

Prihvatanje pomenutog predloga, s obzirom na sve napred izneto, obnovilo bi stare sukobe i dodatno destabilizovalo političku situaciju u Srbiji, unelo novo uznemirenje u čitav region tek što je

počela normalizacija odnosa između novostvorenih država i izazvalo nezadovoljstvo međunarodne antifašističke javnosti koja je upravo ove godine krupnim manifestacijama potvrdila aktuelnost i privrženost antifašističkoj koaliciji iz vremena II svetskog rata. Uporedo s tim, skrećemo pažnju i na činjenicu da se budžetskim sredstvima finansiraju razne knjige, televizijske serije, pa čak i udžbenici sa grubim falsifikatima, čime se čini krivično delo u produženom trajanju, kažnjivo po odredbama člana 134. KZ Srbije i Crne Gore zbog širenja nacionalne, verske i rasne mržnje među narodima, te izazivanja netrpeljivosti i sukoba među grupama građana.

Ostajemo u nadi da će se uvažiti nepobitna činjenica da su se partizani i bivši četnici, kako je već pomenuto, izmirili još 1944. godine, kada je sve ono što nije ogrezlo u zločinu, njih 68 odsto, prešlo u redove Narodnooslobodilačke vojske, među njima i dvoje dece Draže Mihailovića, zadržavši prethodne i sticavši nove činove u JNA i istaknute civilne funkcije i položaje.

MULTINACIONALNO UDRUŽENJE BOSANACA
I HERCEGOVACA U BEOGRADU

ZA EVROPSKU B I H

Multinacionalno udruženje Bosanaca i Hercegovaca u Beogradu, povodom obilježavanja Dana državnosti Bosne i Hercegovine, održalo je prigodan skup na kome je bilo riječi o aktuelnoj situaciji u BiH.

U uvodnom izlaganju Seada Hadžovica i diskusiji rečeno je, pored ostalog:

- BiH se sporo izvlači iz dugogodišnje krize, socijalna i ekonomska situacija je loša, nezaposlenih je oko 40 odsto, industrijska proizvodnja nije dostigla ni šestinu predratne, investiranje u privredu je minimalno, kriminal i korupcija nisu zaustavljeni, vlast je neefikasna.

- Sve više se pokazuje pogubnost podjele BiH na nacionalnoj osnovi koja nije samo poremetila međuljudske odnose i mnogima ugrozila elementarna ljudska prava, nego ugrožava i cjelokupno prirodno funkcionisanje države i društva u svim oblastima.

Dejtonski ustav je postao ne samo smetnja normalnom funkcionisanju države nego je istovremeno i smetnja za uključivanje BiH u EU, jer njeno ustrojstvo odudara od evropskih standarda. BiH ne može da traži integrisanje u Evropu ako unutar sebe nije integrisana. Državna administracija na četiri nivoa je veoma skupa pa se 64 odsto državnog budžeta troši na izdržavanje glomaznog aparata.

- Do sada je dosta učinjeno na jačanju centralnih organa vlasti, na račun smanjivanja nadležnosti entitetskih vlasti. Međutim, i dalje se zadržavaju postojeće podjele na etničkoj osnovi. Jedino donošenje zakona o policiji, što je u toku, zaobilazi entitete i predviđa jedinstvenu policiju sa centrima u pet regiona BiH. To nagovještava da bi se i u drugim oblastima moglo ići u tom pravcu.

- Žustra diskusija vodi se oko promjena ustava. Predviđaju se, uglavnom, tri modela. Prvi je tzv. prosta država, bez sadašnjih entiteta i kantona, samo sa dva nivoa vlasti, poput dBH u okviru SFRJ; drugi model predviđa regionalno ustrojstvo, takođe bez sadašnjih entiteta, a treći konfederaciju sa tri republike formirane na nacionalnoj osnovi. Ankete pokazuju da najviše građana prednost daje prvom modelu. Treći model, kojeg inače zagovaraju nacionalističke snage, imao bi nesagledive negativne posljedice po cjelovitost države BiH. Bosanski opredjeljeni građani smatraju da je najvažnije ukidanje postojećih entiteta na nacionalnoj osnovi. To bi uticalo i na odnose susjeda prema BiH, jer se ukidanjem entiteta neutrališe težnja za priključenje teritorija tih entiteta "maticama".

- Očekuje se da će tokom 2005. doći do temeljitijih promjena Dejtonskog ustava, te da će u tom pravcu međunarodni faktori vršiti određeni pritisak da to urade mjerodavni domaći politički faktori.

- Krupan politički događaj je izvještaj komisije za utvrđivanje prave istine o tragičnim masovnim zločinima u Srebrenici, kojeg je prihvatila vlada RS, pri čemu je predsjednik RS Dragan Čavić taj zločin označio crnom stranom srpske istorije, te je u ime srpskog naroda upu-

tio izvinjene žrtvama i porodicama. Riječ je o utvrđenom broju 7.800 ubijenih (nestalih) i 32 otkrivene masovne grobnice. Naznačena su i imena počinitelja zločina, što prisiljava vladu RS da pokrene njihovu krivičnu odgovornost čime bi se skinula kolektivna krivica sa srpskog naroda. Izvještaj pomenute komisije, njegovo prihvatanje od vlade RS i objelodanivanje predstavljaju ozbiljan početak suočavanja sa pravom istinom o počinjenim zločinima u BiH od svih strana. Nagovještava se formiranje komisija i za druge opštine i regione gdje su se dogodili masovni zločini.

- Tokom diskusije na skupu konstatovano je da pomenuti izvještaj nije naišao na odgovarajući odjek u Srbiji. Integralni tekst izvještaja objavio je samo dnevni list "Danas". Ostali mediji, posebno visokotiražni listovi, to su samo uzgred zabilježili. Nasuprot tome, pojavom edicije Radovana Karadžića na beogradskom Sajmu knjiga i promocijama te knjige, glorifikuju se lik i djelo tog čelnog optuženika za ratne zločine u BiH.

- U posljednje vrijeme u centru pažnje je zaoštavanje odgovornosti za izručenje optuženih za ratne zločine. Poslije izvještaja Karle del Ponte Savjetu bezbjednosti UN u kojem je data negativna ocjena o saradnji RS i Srbije sa Tribunalom u Hagu, kod zvaničnika RS osjeća se nervoza, dolaze u Beograd da se dogovore sa zvaničnicima Srbije šta da se radi jer, ukoliko se hitno ne preduzmu mjere za izručenje optuženih, biće primjenjene kaznene mjere.

- Takođe je konstatovano da stagniraju odnosi Srbije sa BiH na nivou države, te da je evidentan diferencirani pristup razvijanju tih odnosa, veoma razvijenih sa RS a slabih sa Federacijom. Pored ostalog, upadljiv je primjer saobraćaja koji je sa RS veoma razvijen, dok direktnog putničkog saobraćaja sa Federacijom nema. Nije još uspostavljen željeznički saobraćaj Beograda sa Sarajevom, a ne postoji ni jedna direktna autobuska linija prema Federaciji.

Članovi Multinacionalnog udruženja Bosanaca i Hercegovaca u Beogradu zaključili su na ovom skupu da javno prezentiraju svoje stavove u vezi sa izmjenom Dejtonskog ustava.

DOSADAŠNJA IZDANJA DRUŠTVA

Društvo za istinu o antifašističkoj narodnooslobodilačkoj borbi u Jugoslaviji 1941-1945. do sada je, u okviru svojih programskih aktivnosti, izdalo više knjiga i publikacija:

- "STVARANJE I RAZARANJE JUGOSLAVIJE" - zbornik sa istoimenog okruglog stola
- "FAŠIZAM JUČE I DANAS"
- Ilija Radaković "BESMISLENA YU-RATOVANJA" (drugo dopunjeno izdanje)
- Džasper Ridli "TITO"
- Ibrahim Latifić "JUGOSLAVIJA 1945-1990."
- Milenko Marković "SRPSKO PITANJE"
- RAZARANJE SPOMENIKA KULTURE NA TLU NEKADAŠNJE JUGOSLAVIJE 1991-1995"
- Miloš Minić "PREGOVORI IZMEĐU MILOŠEVIĆA I TUĐMANA O PODELI BiH"
- "BOSNA I HERCEGOVINA JUČE, DANAS I SUTRA"
- Dr Radoslav Ratković "POLITIKA I USTAV"
- Dr Branko Latas "SARADNJA ČETNIKA SA OKUPATORIMA I USTAŠAMA (1941-1945)"
- "VOJVODINA U ANTIFAŠISTIČKOJ NARODNOOSLOBODILAČKOJ BORBI (1941-1945)"
- "AVNOJEVSKI PRINCIPI I ODNOSI U SADAŠNJOJ JUGOSLAVIJI; PAKT O STABILNOSTI ZA JUGOISTOČNU EVROPU"
- "OSVRT NA PUBLIKACIJE O REHABILITACIJI SARADNJE ČETNIKA SA OKUPATORIMA"
- Kiro Hadži Vasilev "SUDBINE SOCIJALIZMA"
- Dr Marko Vrhunec "ŠEST GODINA SA TITOM"
- Dr Dragoljub Petrović "JUGOSLAVIJA U ANTIFAŠISTIČKOM RATU 1941-1945"
- "RATOVI U JUGOSLAVIJI 1991-1999" - zbornik sa istoimenog okruglog stola
- Jovo Ninković "ETNIČKA SVOJSTVA RATOVA U JUGOSLAVIJI 1991-1995"
- "VELIKA PODVALA - CENČIĆ PODMEĆE TITU IZMIŠLJENE STENOGRAME" - osvrti i polemike
- Kiro Hadži Vasilev "MEĐUNACIONALNI ODNOSI - BALKANSKA ISKUSTVA"
- ODBRANA ISTORIJSKE ISTINE O NOR-u I SFRJ (zbornik saopštenja i diskusije sa tribine "Da li đaci u Srbiji uče falsifikovanu istoriju")
- "ANTIFAŠISTIČKI NARODNOOSLOBODILAČKI RAT U JUGOSLAVIJI I SAVREMENOST" - zbornik sa istoimenog okruglog stola.

Za članove Društva - cena sa popustom.

PODSEĆANJA

Sredinom jula 1944, kada je novopostavljeni Glavni štab Srbije preuzeo dužnost, neprijatelj je preduzeo veliku ofanzivu u rejonu Toplice, Puste reke i Jablanice sa ciljem da uništi novostvorene partizanske divizije i zauzme slobodnu teritoriju.

Za ofanzivu na jedinice NOV i PO Srbije na ovom prostoru (Prva faza - operacija "Trumpf", druga - "Halali") angažovane su snage Nemaca, Bugara, Srpske državne straže, Srpskog dobrovoljačkog korpusa, Ruskog zaštitnog korpusa i četnici Draže Mihailovića, ukupne jačine oko 40 hiljada vojnika protiv 21, 24. i 25. divizije koje su u svom sastavu imale između šest i sedam hiljada boraca.

Neprijateljskom ofanzivom komandovao je general Hans Felber, vojni komandant Srbije, koji je četničkim jedinicama naređenja izdavao preko majora Vajela, oficira za vezu u štabu 4. grupe jurišnih korpusa.

Operacija "Trumpf", u rejonu Jastrebac-Rasina-Toplica, sa delom prikupljenih snaga, počela je 10. jula, a sa svim snagama nastavljena je kao operacija "Halali" 19. jula i to sa ciljem da se partizanske divizije nabace na planine Radan i Majdan i tu unište. Kada je na Radanu nastala kritična situacija, divizije su sa Glavnim štabom u toku noći između 23. i 24. jula prešle na desnu obalu gornjeg toka Jablanice, a noću 25/26. jula, sve pod teškim borbama, prešle demarkacionu liniju prema Kosovu radi prodora ka Gnjilanu i Skopskoj crnoj gori. Na Kosovu ih je dočekao vrlo jak otpor albanskih snaga. (Autoru ovog teksta, koji je kasnije postao borac 21. divizije, stariji borci su pričali da su im te borbe bile teže od onih protiv Nemaca i Bugara). Zbog žestokog

SRBIJA - LETO, JESEN 1944 (3)

OCENE SS-GENERALA

otpora albanskih snaga i povlačenja dela neprijateljskih snaga iz Gornje Jablanice, 21. i 24. divizija su se sa Glavnim štabom vratile u rejon Okruglice, dok se 25. divizija, sa oko 400 ranjenika, preko planine Kukavice i Južne Morave, prebacila na slobodnu teritoriju istočno od Vranja. Pretprljeni gubici, iznurenost u teškim borbama i marševima, izgladnelost i zamor doveli su do osipanja boraca pa je smanjeno brojno stanje divizija, što je uticalo i na njihovu borbenu sposobnost.

Obavešten od Glavnog štaba Srbije da se divizije pod njegovom komandom nalaze u kritičnom položaju, Vrhovni štab je zamerio Štabu 2. korpusa u Crnoj Gori što već nije uputio Operativnu grupu u južnu Srbiju naredivši mu da prekine borbe u rejonu Andrijevice i Berana i da Operativnu grupu (2, 5. i 17. diviziju) odmah uputi u Srbiju, a Glavnom štabu Srbije da svojim dejstvima vezuje neprijateljske snage da ne bi krenule u susret Operativnoj grupi i sprečile njen prodor.

Snage Nedićeve Srpske državne straže, Ljotićevog Srpskog dobrovoljačkog korpusa i četnici Draže Mihailovića, uz podršku 12 nemačkih tenkova, napale su ujutro 27. jula 21. i 24. diviziju potiskujući ih prema Kosovu. U kritičnoj situaciji, Glavni štab je naredio divizijama da pređu u odlučan protivnapad, što je podiglo borbenu moral boraca koji su ofanzivnim dejstvima povratili veliki deo slobodne teritorije. Tek posle toga nastao je predah od nekoliko dana koji je mnogo značio za iscrpljene borce i starešine; jedinice su reorganizovane, popunjene, moralno i politički učvršćene.

Glavni štab Srbije usmerio je potom dejstva 21. divizije prema Kuršumliji i Toplici radi sadejstva sa Operativnom grupom koja je stigla u Župu i Rasinu; 24. divizija dejstvovala je na prostoru Puste reke i Jablanice, 22. i 25. istočno od Južne Morave do Pčinje, preko Crne Trave i Lužnice do Pirota, a u širem rejonu Soko Banje, Ozrena i Knjaževca dejstvovala je 23. divizija, gde je, sredinom avgusta, prešla i 25. divizija.

Po naređenju Vrhovnog štaba od 20. avgusta, iz Operativne grupe je izdvojena 2. divizija sa zadatkom da, pod operativnom komandom Glavnog štaba Srbije, dejstvuje na prostoru Rasine i Župe prema Kruševcu, a 21. divizija ušla je u sastav Operativne grupe koja je, po naređenju Vrhovnog štaba, 5. septembra, preko Kopaonika i Ibra, krenula u

zapadnu Srbiju sa ciljem da se probije u Šumadiju i nastupa prema Beogradu.

U to vreme, 1. septembra 1944, viši vođa SS i policije u Srbiji, Sandžaku i Crnoj Gori general Herman Berends, piše Vrhovnoj komandi nemačke vojske:

"U mesecu avgustu je, kao i do sada, situacija na frontovima u velikoj meri uticala na raspoloženje Srba. Ruski uspesi, napredovanje saveznika na zapadu i jugu Francuske i nadalje se smatraju sigurnim znacima skorajšnjeg sloma Nemačke, U znatnoj meri je i držanje Turske učvrstilo stanovništvo u tom mišljenju. Uglavnom ovladava mišljenje da se vreme nemačke okupacije približava svom kraju i da će okupator za kratko vreme dobrovoljno ili prisilno napustiti zemlju...

Crvena opasnost, koja počinje sve više da preti...ubrzala je, pre svega, u nacionalnim krugovima razvoj koji, pod zanemarivanjem svih do sada postojećih suprotnosti, hoće da stvori mogućnost efikasne odbrane stvaranjem jednog nacionalnog bloka. Kako kod pokreta DM, tako i kod rukovodstva Srpskog dobrovoljačkog korpusa, ispoljile su se u izveštajnom periodu težnje istog pravca i u velikoj meri dovele do zblizavanja ovih do sada neprijateljskih nacionalnih grupa. Takođe i Nedićeva vlada je u toku ovog razvoja otkrila do sada manje ili više ilegalne veze sa pokretom DM-a. Ovaj osnovni unutrašnji preokret došao je do vidljivog izražaja sastankom između ministra predsednika Nedića i Draže Mihailovića koji je održan 12. i 13. avgusta...Prilikom ovog razgovora očigledno je došlo do sporazuma koji je imao za posledicu da se srpska vlada sada u velikoj meri i javno identifikuje sa željama pokreta DM-a.

Na komunističkom sektoru u izveštajnom periodu otpočeo je očekivani Titov napad velikih razmera na Srbiju...U pripremi su i komunističke bande u Sremu. Mali deo je krajem izveštajnog perioda (avgust) prešao Savu kod Umke, prema jugu. Stoga je potrebno i ovaj prostor brižljivo da se nadzire...

Mora se konstatovati da je opštim napadom Tita na Srbiju, koji je u nekim delovima uspeo, i ugrožavanjem ključnog položaja Srbije, u znatnoj meri ugrožena nemačka opšta situacija u jugoistočnom prostoru. Tito dalje nesalomljivom energijom sprovodi svoje planove da dobije u svoje ruke srpski prostor, uprkos teškim gubicima..."

(Nastavlja se)

D. B. DIMITRIJEVIĆ-BELI

POMOGLI SU DRUŠTVU

Od poslednjeg broja "Glasa istine", materijalnim prilozima Društvu su pomogli: dr Miljan Radović, Ljubo Batrić, Mate Čurčić, Hamdija Doksan, Ibrahim Latifić, Petar Matić, Nikola Kmezić, Mila Mileusnić, Borislav Lazarević, Nail Redžić, Osman Zubović, Ilija Radaković, Vuko Dragašević, Dušan Vujatović, Petar Babić, Slavka Munjaz, Vera Marković, Uzeir Zubović, Zarija Stojović, Šime Kronja, Vera Kronja, Ivica Stević, Ruža Sretić, Vukašin Stambolić, Azra Čemalović, Vitomir Sudarski, Ivo Šušnjara, Smajo Mandžuka, dr Branko Latas, Gašo Gajović, Mara Gajović, Milena Gajović, Marko Kalođera, Mira Kun, Stevo Dragelj, Slavko Popović, Milka Jakić, Anton Lah, Miloš Stanimirović, Milivoj Despot, Đorđe Radosavljević, Zvonko Štaubringer, Radovan Pantović, Jela Kadenić, Mara Naceva Drljević, Slobodan Rakočević.

DRUGOVAC - POPRIŠTE ČETNIČKOG MASAKRA (7)

OGOLJENA NEMOĆ DŽELATA I KAME

U nedelju 30. aprila 1944, Drugovac, pretvoren u zgarište, pod velikim šokom zbog tragedije koja ga je zadesila, sahranjivao je nevine žrtve kojima je četničkim zločinom život prekraćen na svirep način.

U jednom danu trebalo je napraviti sedamdeset šest kovčega, iskopati sedamdeset šest grobova...U nedostatku materijala i nemogućnosti da se napravi toliko mrtvačkih kovčega, uzimani su sanduci i ormani u kojima je čuvana devojčica oprema.

Tog 30. aprila, celo selo je bilo na groblju. Na osvetu se mislilo više nego ikada ranije...

Tri dana kasnije, 3. maja uveče, u Drugovac je došla 1. i deo 3. čete 1. bataljona Kosmajskog odreda. I pored velike žalosnosti i tuge za izgubljenim, partizani su dočekani toplo i srdačno. Starice, shrhane bolom, grlile su ih i ljubile uz reči: "Deco, osvetite ove naše žrtve!"

Pokolj u Drugovcu Draži Mihailoviću nije bio dovoljan. On je tražio da se ceo smederevski kraj, a ne samo jedno selo, "očisti od komunista". Upravo u trenutku kada je Drugovac sahranjivao svoje žrtve, 30. aprila, u naređenju komandantu Smederevskog korpusa napisao je, pored ostalog: "U smederevskom kraju još nikako nije uređeno stanje. U poslednje vreme tamo su se pojavile komunističke grupe i njihovi simpatizeri. Takvo stanje niukom slučaju ne sme se više trpeti. Smederevski kraj ima se po svaku cenu očistiti od komunista i organizovati kako je to uređeno u ostalim krajevima Srbije."

Mihailović je naredio da Mlavski korpus, pod komandom potpukovnika Radojlovića, sa oko hiljadu ljudi dođe u smederevski kraj i da, zajedno sa Smederevskim korpusom, povede "najenergičniju akciju na čišćenju komunista i njihovih simpatizera", te da se "jednovremeno vrši organizacija stanovništva".

Mlavski korpus je početkom maja prokrstaro podunavskim srezom, ali se posle nedelju dana vratio na svoj teren pošto nije došlo do koordiniranih dejstava sa Smederevskim korpusom čiji je komandant Lazović smatrao da on sam sa svojim korpusom može da sredi stanje na svom terenu.

Da ni najsvirepije mere četnika i ljotićevaca nisu uspele da razbiju i uguše NOP u ovom kraju, vidi se i iz "izveštaja o situaciji u smederevskom kraju i Kosmaju" upućenog načelniku Štaba Vrhovne komande 15. juna 1944. U njemu je komandant Avalskog četničkog korpusa, pored ostalog, napisao:

"U svome izveštaju Str. Pov. br. 195 od 22. aprila ove godine izneo sam situaciju, kakva je bila u to vreme. Tada sam tvrdio, ako se ništa ne preduzme, da će se komunisti pojačati i dostići ubrzo jačinu od 500 ljudi. Danas je taj broj premašen i on se stalno po-

većava i ubrzo će preći 1.000. Problem pristalica za komuniste ne postoji jer je smederevski kraj rezervoar za popunjavanje njihovih redova. Isto tako i veći deo Mladenačkog i Kosmajskog sreza privezan je i organizovan od strane komunista.

U tim krajevima komunisti su potpuno sproveli svoju organizaciju. U svakom selu obrazovali su narodnooslobodilački odbor, omladinu svrstali u SKOJ a žene u Antifašistički front. Svoju propagandu razvili su do maksimuma. Izdaju svoje listove, rasturaju letke, brošure i radio-izveštaje, koji vam se dostavljaju u prilogu...

Najteža i zabrinjavajuća pojava u tim krajevima jeste to što je dobar deo naroda potpuno ideološki obrađen u komunističkom duhu. Mnogi seljaci postali su pravi komunisti, ideolozi. Primoran sam da iznesem da je držanje komunista i njihovog vođstva mnogo korektnije nego što je to slučaj sa vođstvom naše organizacije.

U smederevskom kraju četnici pljačkaju po odobrenju svojih starešina koji idu tako daleko da čak i naređuju pljačke kuća partizanskih pristalica i to pravdaju kaznenom merom za njihovu saradnju sa komunistima.

Stanje naše organizacije u tim krajevima (je) veoma rđavo. U ovom pogledu naročito slabo stoji smederevski kraj (srezovi oko Smedereva). Isto tako i veći deo Mladenačkog i Kosmajskog sreza nije dovoljno organizovan ni vojnički ni ideološki. U tim srezovima postoje naše vojne jedinice koje su sastavljene većim delom od mobilisanog ljudstva i oružja koje je do poslednje puške ukupljeno od naroda...

Naši komandanti sa svojim jedinicama u tim krajevima potpuno su neaktivni. Oni ne umeju niti da se bore protiv komunista niti da pridobiju i privežu narod za sebe u cilju sprovođenja organizacije. U uverenju da je dovoljno mobilisati ljude milom ili silom i obrazovati vojne jedinice, prokrstariti sa istima kroz sela, izvršiti likvidaciju koga bilo i nastaniti se u neki siguran kraj i odatle komandovati. Smatraju da je dovoljno biti krut vojnik i disciplinu zavesti

sistemom dželata, kame i telesnih kazni. Oni tome narodu, sem sela gde stalno borave, koja su naša od početka, ne umeju da pruže ni jednu toplu reč. U sela zalaze i to kao kaznena ekspedicija...(Arhiv Vojno-istorijskog instituta, arhiva neprijateljskih jedinica, Br. reg.24/4-2, K. 54 - sva podvlačenja DDB).

Slobodarski, mučenički i herojski Drugovac lećio je svoje rane pružajući još veću pomoć partizanima, šaljući nove borce u njihove redove. Tokom leta 1944, postao je slobodna teritorija i centar narodnooslobodilačke borbe u okrugu beogradskom, a posebno za srezove podunavski, jasički i vli-kooraški.

Septembra 1944, u Drugovac je stigla prva saveznička vojna misija, a saveznički avioni bacili su prvu pošiljku oružja i opreme za kosmajske partizane. U ovom selu je 18. septembra 1944. formirana Prva kosmajska narodnooslobodilačka brigada Narodnooslobodilačke vojske i partizanskih odreda Srbije i Jugoslavije.

(Za ovaj napis kao izvori su korišćeni: "Nepokoreni Drugovac" Radoslava Pavnovića, "Kosmajski partizani" Dragoslava Dimitrijevića Belog, "Ja i moji ratni drugovi" Božidarske Damjanović Kike, Zbornik dokumenata i podataka o NOR-u, T. XIV, k. 3 i arhiva Vojno-istorijskog instituta).

Dragoslav B. DIMITRIJEVIĆ-BELI

U TRSTENIČKOM KRAJU**ČETNICI ZAKLALI 17 UČITELJA**

U knjizi Ljubivoja Bajića "Školstvo u trsteničkom kraju 1813-1983", izdanje SIZ-a za osnovno obrazovanje i vaspitanje i SIZ-a kulture Trstenik, 1985, navodi se da su četnici u ovom kraju zaklali 17 učitelja. Dati su podaci o svima a najdramatičniji je pritom slučaj Josifa Kindla, begunca iz austrougarske vojske, koji je 1927, sa suprugom i dva sinčića, došao u malo siromašno selo Rajinac i tu dobio još petoro dece.

Selo nije imalo školsku zgradu već je za školovanje dece Rajinca, Donjeg Dubiča i Lobodera korišćena najveća soba u kući zemljoradnika Spasoja Stanića, a ostale prostorije korišćene su za smeštaj porodice učitelja pri čemu je bilo tesno i učenicima i porodici. Zbog takvih uslova za rad, učitelji su se, po pravilu, u ovom selu zadržavali najviše jednu godinu. Josif Kindl je, međutim, zavoleo Rajinac i njegove siromašne žitelje. Sa njima je ostao 16 godina - sve do svoje smrti.

Obrazovan, savestan i pristupačan u odnosu sa ljudima, učitelj Kindl bio je i društveno aktivan. Propagirao je zemljoradničko zadrugarstvo, osnovao zadrugu za tri sela, inicirao izgradnju prvog seoskog puta i škole. Podizao je svest naroda i borbom protiv nepismenosti a početkom 1943, koristeći svoje znanje nemačkog jezika, spasio je Rajinac od nemačke kaznene ekspedicije koja je nameravala da spali selo.

Ne dugo posle toga, 27 marta 1943, četnička trojka iz sela Riljca, sa po jednim četnikom iz Donjeg Dubiča i Čaira, zaklala je dečjeg i narodnog učitelja Josifa Kindla, njegovu ženu Fanu i šestoro njihove dece. Najmlađi sinčić Ivan ostao je prilikom pokolja neopažen pod krevetom. Dva dana kasnije i on je ubijen.

SLOVENIJA

**ZVEZA BORCEV
U NOVIM USLOVIMA**

Na sednici Sveta (veća) Saveza udruženja boraca i učesnika NOB-a Slovenije (ZZB) sa šireg društvenog aspekta razmatrani su rezultati poslednjih parlamentarnih izbora u Sloveniji pri čemu je posebno bilo reči o delovanju boračke organizacije u novonastalim okolnostima. Osnov za raspravu predstavljala je studiozna analiza predsednika ZZB-a Slovenije Janeza Stanovnika koji je tom prilikom, između ostalog, rekao:

- Na temeljima načela koja su nas u odlučnom trenutku za civilizaciju svrstala u partizanske redove i vrednosti koje smo izvojevali zajedno sa saveznicima u antifašističkoj koaliciji - gradi se i svet budućnosti. Reč je o ljudskom dostojanstvu, demokratiji, socijalnoj i ljudskoj solidarnosti, zaštiti manjina, mimom nenasilnom rešavanju sporova. Savez boraca je samostalna organizacija civilnog društva koja nema nikakvih stranačko-političkih patrona. Njeni istorijski koreni su Osvobodilna fronta i NOB, te vrednosti proizašle iz njih. Savez boraca nije samo veteranska organizacija boraca i učesnika NOB-a. Takođe je i pre svega patriotska organizacija. Ne smemo se obraćati "sami sebi"; moramo činiti još uspešnijim nastojanje da u ZZB primamo članove iz redova generacija rođenih posle II svetskog rata.

- U nedavnim izborima poduprli smo koaliciju levog centra, a ne nijednu od tri stranke koje su je činile. To smo učinili zbog toga što smo došli do zaključka da se ta koalicija najbolje zauzimala za ideale i vrednosti koje zastupa i ZZB.

- Budućnost naše države mora se zasnovati na čvrstim temeljima istorijske stvarnosti. ZZB nije neka nostalgijna organizacija slavnog razdoblja NOB-a. U interesu pouzdane budućnosti mi, međutim, odlučno branimo stvarnost NOB-a i vrednosti proizašle iz te borbe. Demokratija i ekonomska tranzicija u samostalnoj Sloveniji praćeni su, nažalost, oživljavanjem kolaboracionističkih opredeljenja i pokušajima rehabilitacije nacionalne izdaje. Prikazivanje NOB-a kao "revolucije" i "građanskog rata", prisutno ne samo u redovima nekadašnjih belogardejaca i domobrana već i među nekim istoričarima, ima prvenstveno cilj da nacionalnu izdaju prikaže kao "partnerstvo u građanskom ratu" da bi se izbrisalo nesporno dejstvo kolaboracionističke zakletve Hitleru i neposredno učešće domobranskih jedinica u nacifašističkom vojnom stroju. Takvo negiranje istorijske zbilje ZZB mora u javnom i naučnom dijalogu najodlučnije da raskrinkava afirmišući istorijsku istinu.

- U poslednje vreme razvili su se i posebni oblici "nekrolatrije", iskopavaju se kosti i prekopavaju grobovi da bi se NOB satanzovao i prikazao kao organizacija koja je likvidirala političke protivnike a ne denuci-

jante i neprijateljske agente. ZZB se distancirao od svih delovanja u posleratnom periodu koja su bila u direktnoj suprotnosti sa visokomoralnim normama na osnovu kojih je jedino bilo moguće izdržati i četiri godine voditi borbu protiv nadmoćnijeg okupatora. Istovremeno se, međutim, najoštrije suprotstavlja pokušajima "kolektivne kriminalizacije". ZZB podupire svako pietetno obeležavanje zasnovano na poštovanju ljudskog dostojanstva ali se isto tako protivi korišćenju pijeteta prema mrtvima za ostvarivanje političkih ciljeva - satanzacije partizanstva i NOB-a. Pomirenje za nas nije formalni čin i stiskanje ruku. Pomirenje je priznanje greha i zločina a zločin je i kolaboracija sa neprijateljem koja je bila povod za ubijanje. Pomirenje se zato lako uspostavlja jasnom i nedvosmislenom osudom oružane saradnje sa okupatorom.

- Pred nama je posebna odgovornost u obeležavanju 60. godišnjice pobeđe nad fašizmom. Pravovremeno moramo učiniti sve da se ne dogodi sličan skandal kao prilikom proslave iskrčavanja u Normandiji. Brizno treba pripremiti proslavu godišnjice potpisivanja četvornog akta o kapitulaciji u Topolščici, a posebnu pažnju zaslužuje proslava 60. godišnjice formiranja slovenačke vlade u Ajdovščini.

- Imenovanjem Lojzeta Urbana za ljubljanskog nadbiskupa Katolička crkva u Sloveniji dobila je novog čelnika. Očekujemo da će novi metropolit svoju aktivnost prvenstveno usmeriti u pastoralnom smislu. Mi partizani dugujemo mu priznanje jer je jedan od retkih koji se u svakoj prilici stavljao na stranu patriotizma i pravde. Uprkos tome što priznanje i izražavanje žaljenja ljubljanske nadbiskupije za ratnu aktivnost ostaju neizrečeni, ne bi bilo umesno prisiljavati novog mitropolit da to javno učini dok sam ne proceni da je za to nastupio pravi čas.

**IZLOŽBA PARTIZANSKE
GRAFIKE**

U ljubljanskom Međunarodnom grafičkolikovnom centru u Tivoliju, početkom decembra postavljena je izložba partizanske grafike koja će biti otvorena do 15. marta. Reč je o likovnim ostvarenjima umetnika - učesnika NOB-a, realizovanim u grafičkim tehnikama mogućim u teškim ratnim okolnostima, koja su se pojavila kao ilustracije u novinama, revijama, brošurama, ili u vidu plakata i letaka.

Prvi komentari ističu studijski, istorijski i kulturološki smisao ove izložbe zasnovane na izvorima koji se čuvaju u Arhivu Slovenije, Muzeju novije istorije Slovenije, Narodnoj i univerzitetnoj biblioteci, Narodnom muzeju Slovenije i u Pokrajinskom muzeju u Ptuj.

Istovremeno je, uporedo na slovenačkom i engleskom jeziku, izašla i knjiga "Partizanska štampa" u kojoj se ističu eseji sociologa Rastka Močnika i istoričara Bože

Repea.

**MONOGRAFIJA O MALIM
ILEGALCIMA**

Društvo za istoriju, antropologiju i književnost ZAK izdalo je dvotomnu monografiju "Ilegalčki - ratna Ljubljana 1941-1945", jedinstveno svedočanstvo o najmlađim ilegalcima - deci čiji su roditelji bili istaknuti pripadnici Osvobodilne fronte i partizani, o organizovanoj brizi o njima u okupiranoj Ljubljani.

Monografija je posvećena Adi Krivic i Ani Zihel, najzaslužnijim za brigu o malim ilegalcima, čiji je poduhvat ravan herojstvima u prvim borbenim redovima. Ada Krivic je bila prva ličnost koju je Tone Tomšič zadužio za brigu o deci istaknutih aktivista Osvobodilne fronte koji su morali da žive u strogoj ilegali. Ona je, sve dok nije uhapšena, brinula o prvoj grupi mališana, a njeno delo je od jula 1942. pa do kraja rata nastavila Ana Zihel - Mami koja je brinula o 108 "ilegalčaka".

Na osnovu građe iz zaostavštine Ade Krivic i mnogobrojnih dokumenata, monografiju su priredile Milena Štrajnar i Tanja Velagič koje su se oslanjale na doprinose velikog broja saradnika Ade Krivic iz ranijeg perioda i svojih neposrednih saradnika u poslednjih pet godina.

Kako ističe urednica monografije Tanja Velagič, briga o ugroženoj deci bila je izvanredno organizovana akcija, jedinstvena u okupiranoj Sloveniji a verovatno i u Evropi. Vodile su je uglavnom žene, a u nju je, pored aktivista Osvobodilne fronte, bilo uključeno više od trista porodica, trgovaca, advokata, lekara, učitelja i drugih. Bilo je izuzetno teško da se čitava organizacija održi u potpunoj tajnosti s obzirom na činjenicu da je ne velika Ljubljana 1.170 dana živela ograđena žicom, bunkerima i mitraljeskim gnezdim, u atmosferi vanrednih sudova i prekih smrtnih kazni.

Monografija "Ilegalčki" je dokumentarno-literarni zapis o svakodnevnom životu u toku rata u Ljubljani, posmatranom iz jednog posebnog ugla. Priredivači su insistirali na prikazu intimnog doživljavanja ratne stvarnosti, na izvestan način su antropološkom pogledu dali prednost nad istorijskim, mada se, s obzirom na obilje dokumenata i ukupno značenje, ne može reći da je ovaj drugi zapostavljen.

Najkraće rečeno, monografija je jedinstveno svedočanstvo, spomenik, uzbudljivo štivo koje se istovremeno obraća i razumu i emocijama.

GRAĐANI I NOB

Pojedini građani i porodice u Sloveniji preuzeli su brigu o spomenicima NOB-a u svom kraju. Tako, na primer, Anica Pirkovič iz Šentjerneja, porodica Fošek iz Ledee vasi, porodice Gorenc i Juršič iz Grobelja.

A kada su učenice iz đačkog doma u Mariboru, koji nosi ime Lizike Jančar-Majde,

IZ DRUGIH DELOVA NEKADAŠNJE ZAJEDNIČKE DRŽAVE

posetili krajeve gde se Lizika borila i junački umrla i, u selu Beli, stavile ruže na spomen-ploču na kojoj je i Lizikino ime, iz kuće na kojoj se ploča nalazi pozvala ih je domaćica da uđu kako bi ih pogostila i evocirala svoja sećanja na ratne dane.

Društvo učesnika nekadašnjih omladinskih radnih akcija širom nekadašnje Jugoslavije, koje u Kranju ima 137 članova, u okviru svoje aktivnosti i saradanje sa Savezom boraca, pomagalo je u uređenju spomenika Lojzeta Koba Štefana na Jelovici a sada se sa županom opštine Preddvor dogovara o obnovi partizanske bolnice.

BOSNA I HERCEGOVINA

AUŠVIC I DOMAĆI AUŠVICI

Neposredno pošto je u celom svetu obeležena 60. godišnjica oslobođanja Aušvica - Ošvencima, najzloglasnije "tvornice smrti" u II svetskom ratu, banjalučke "Nezavisne novine", pod naslovom "Aušvic", objavile su prilog Branka Todorovića, istaknutog aktiviste Helsinškog komiteta za ljudska prava u BiH u kome se, pored ostalog, navodi:

- Zajedno sa najvišim svjetskim državnici-ma, žrtvama i oslobodiocima, antifašistima iz cijelog svijeta, toga dana se našao i Borislav Paravac, član Predsjedništva BiH, otvoreni zagovornik i nastavljac četničke ideologije, koja je ruku pod ruku sa fašistima počinila brojna zlodjela na prostoru bivše Jugoslavije i koji je u sklopu realizacije političke ideologije SDS-a direktno učestvovao i osmišljavao etničko čišćenje, progon nesrpskog stanovništva i formiranje koncentracionih logora.

- Svijet nije zaboravio i nikada ne smije zaboraviti nacističke zločine, a mi u BiH relativiziramo, zaboravljamo, potiskujemo i falsifikujemo sve ono zastrašujuće što su bosanskohercegovački fašisti učinili u periodu od 1992. do 1995. godine. Jer, zaista, kako drugačije nazvati jednu ideologiju i politiku koja je vršila progone i ubijanje nedužnih ljudi samo zbog njihove etničke i religijske pripadnosti. U čemu je razlika između "Omarske", "Keraterma", "Tarčina", "Čelebića" i logora u II svjetskom ratu? U čemu je razlika između srpskog, hrvatskog ili njemačkog fašizma? Koja je razlika između četničke, ustaške i nacističke ideologije? Ona postoji samo u količini moći koju su imali da ostvare svoje monstruoze ciljeve. Ona postoji samo u kvantitetu, broju žrtava njihovih zločinačkih zamisli, a idejno one predstavljaju potpuno istu stvar, sistematski progon i ubijanje pripadnika drugih etničkih i vjerskih grupa. Zato je više nego sramno, etički neprihvatljivo, da se na komemoraciji u Aušvicu ispred BiH pojavi čovjek koji je podržavao, a i danas podržava ideologiju koja je dovela do brojnih zločina nad civilnim stanovništvom.

- Paravčev odlazak u Aušvic je pokazao

današnju bosanskohercegovačku vlast upravo onakvom kakva ona jeste, duboko necivilizacijska, zasnovana i utemeljena na nasilju i zločinima, na mržnji i strahu, na nečovještju i na licemjernim lažima i manipulaciji, te na trajnom i neraskidivom paktu međusobne ovisnosti domaćih fašista, ili kako ih mi u BiH zovemo nacionalista ili kako oni sami sebe zovu "dežurnih patriota".

Nadam se, ipak, da će posjeta Aušvicu podstaći Paravca da razmisli i o zločinima počinjenim u BiH, te da će u julu, kada se navršava deset godina od zločina u Srebrenici, doći u Potočare, pokloniti se nevinim žrtvama i priznati civilizacijski poraz.

- Zaista ostaje dilema koga je u Aušvicu predstavljao Paravac. Da li bi bilo bolje da su građane BiH tamo predstavljale preživjele žrtve logora iz II svjetskog rata Greta Ferušić, Blagoje Golub i Paša Šakić i preživjele žrtve logora iz rata u Bosni i Hercegovini. Paravcu zaista tamo nije bilo mjesto.

FAŠIZAM ZABRANITI ZAKONOM

Kako je obavestilo sarajevsko "Oslobodjenje", predstavnici devet bosanskohercegovačkih nevladinih organizacija - SUBNO-AR-a, Saveza društava "Josip Broz Tito", Akademije nauka i umjetnosti, asocijacije intelektualaca "Krug 99", PEN-kluba, Vijeća kongresa bošnjačkih intelektualaca, Srpskog građanskog vijeća, Hrvatskog narodnog vijeća, i Helsinškog komiteta za ljudska prava u BiH zatražili su da Parlament BiH donese zakon o zabrani svih fašističkih organizacija, programa kao i svih simbola koji u sebi sadrže takve vidove netrpeljivosti prema drugima. Ovo se smatra "najboljim načinom da se povampirenom fašizmu, nakon 60 godina, koji se ponovno pojavljuje, konačno stane ukraj". Inicijativa će hitno biti prosleđena Predsjedništvu BiH, Veću ministara, entitetskim institucijama kao i političkim partijama u BiH.

Tim povodom predsjednik Glavnog odbora SUBNOAR-a BiH Jure Galić je rekao: "Ponovna pojava fašizma u BiH ogleda se prvenstveno u postojanju raznih organizacija poput Ravnogorskog četničkog pokreta koji direktno radi na veličanju ideje koja je u II svjetskom ratu narodima donijela samo zlo. Fašizam u BiH prisutan je i u nazivima ulica koje nose imena nekih od najvećih ratnih zločinaca, a najnovija kulminacija fašizma desila se u Hrvatskoj u vidu rušenja spomenika Josipa Broza Tita u Kumrovcu, kao i u donošenju zakona u Srbiji kojim se izjednačavaju prava četnika i partizana".

Predsjednik Saveza društava "Josip Broz Tito" u BiH Raif Dizdarević pozvao je na uspostavljanje zajedničkog fronta koji će raditi na eliminisanju zla koje donosi veličanje četništva, ustaštva, mladomuslimanstva i svih drugih oblika koji pozivaju na netoleranciju i netrpeljivost prema suživotu. Slične stavove javno zastupaju i

obrazlažu i predstavnici ostalih nevladinih organizacija koje su pokrenule pomenutu inicijativu.

JAVNOST U SRBIJI PODSETITI NA GENOCIDE

Pokret "Majke enklava Srebrenice i Žepe" i Inicijativa mladih iz Beograda u februaru 2005. godine počće ostvarivanje projekta "Buđenje svijesti onih koji ne žele da znaju istinu".

Predsednica ovog udruženja Munira Subašić ističe da će se projekat realizovati deset meseci, a cilj mu je vraćanje dostojanstva žrtvama rata: "Želimo da srbijansku javnost podsjetimo na sve strahote koje su nam se dogodile u julu 1995. godine. Širom Srbije organizovaćemo tribine i radionice na kojima ćemo govoriti o svemu što smo proživjele, o žrtvama, ekshumacijama, identifikacijama i svemu što nas je pratilo od genocida u Srebrenici pa do danas".

Kao prva radionica, analiza predloga projekta izvršice se 2. marta u Novom Sadu. Zajednička poseta Komemorativnom centru u Tuzli predviđena je za 4. maj, a poseta Potočarima za 6. jul. Druga radionica, kako je planirano, biće 8. septembra u Nišu, a završna, treća, 10. novembra u Beogradu.

Inicijativa mladih iz Beograda veruje da neuspeh u procesu suočavanja sa prošlošću vodi ka opasnoj situaciji uz rizik daljih sukoba. Ovaj projekat upravo je jedan od načina da se prevaziđe neprijateljstvo među zemljama i narodima koji žive na prostoru bivše Jugoslavije.

I MLADI CENE TITA

Činjenica da je u Banjaluci, zbog interesovanja koje je nadmašilo prvobitni tiraž, doštampavan tiraž sa likom Josipa Broza Tita - bila je povod stalnom dopisniku beogradske "Politike" iz Banjaluke da pomene i istraživanje Društva psihologa Republike Srpske koje je, u okviru projekta "Vrednosti i vrednosne orijentacije mladih u RS", vršilo anketiranja u Banjaluci, Prijedoru, Sarajevu, Trebinju, Doboju, Bijeljini, Bosanskoj Gradiški, Foči, Ljubinju u Bosanskom Šamcu.

Iako usputnim ironičnim opaskama o Titu, nastoji da se na izvestan način ogradi od stavova većine anketiranih srednjoškolaca, pomenuti dopisnik ne može da sakrije suštinu.

Zamoljeni da napišu ime jedne poznate ličnosti koju najviše cene iz sadašnjosti i prošlosti i da saopšte njenu glavnu osobinu koju uvažavaju, srednjoškolci u navedenih deset gradova, iako nisu živeli u njegovo vreme, stavili su do znanja da najviše cene - Tita.

Za mlade je Tito uspešni diplomata, simbol nekadašnjeg boljeg života a, "možda i socijalne pravde u nepravednoj privatizaciji kada su novopartijski tajkuni i ljudi sumnjivog kapitala odjednom postali uspešni

biznismeni", obaveštava "Politikin" dopisnik konstatujući istovremeno kako je očigledno da svakodnevnih problemi sa kojima se susreću građani RS razvijaju nostalgiju prema Titovom vremenu, pa roditelji prenose to osećanje na svoju decu.

To što ta "kompjuterska generacija" saznanja i uverenja stiče i mimo roditeljskih iskustava ne uzima se, izgleda, u obzir.

HRVATSKA

NOVI PREDSEDNIK SABA - KREŠIMIR PIŠKULIĆ

Na izbornoj skupštini Saveza antifašističkih boraca i antifašista Hrvatske (SABA) izabrano je novo Predsedništvo koje je na svojoj prvoj sednici za predsednika izabralo dosadašnjeg potpredsednika SABA Krešimira Piškulića.

Zahvaljujući se na izboru, novi predsednik je naglasio da će se i dalje insistirati da se uz antifašističke borbe u organizaciju uključuju mladi članovi antifašisti: "S obzirom na starosnu strukturu, to je jedini način da se naša organizacija održi i nastavi rad na antifašističkom programu"

U skladu s tim, Piškulić je nagovestio da će se verovatno ponovo predložiti promena naziva u Savez antifašista Republike Hrvatske jer se na taj način obuhvataju i antifašistički borci NOR-a i mladi antifašistički opredeljeni ljudi. Time bi se još više naglasilo da se otvara prostor mladim ljudima i još jasnijom učinila želja da se oni uključuju ne samo u članstvo nego i u rukovodstvo organizacije.

U izlaganju prethodnog predsednika Ivana Fumića poseban akcenat stavljen je na prava antifašističkih boraca. "Iako više ni za koga u Hrvatskoj nije sporno da se naš ustavni poredak zasniva na temeljima antifašističke borbe, u pogledu prava boraca nema tako jasnih opredeljenja, rekao je Fumić. Oni su godinama zapostavljeni, vlast na njihove opravdane zahtjeve godinama ne reagira niti sufinancira antifašističke udruge, kao što to čini za udruge proistekle iz Domovinskog rata. Antifašistički borci, i invalidi i udovice u svojim pravima nisu izjednačeni sa učesnicima Domovinskog rata, niti je njihovim udrugama vraćena oduzeta imovina vrijedna više milijuna kuna."

Fumić je pritom svakako imao u vidu ne tako davni susret delegacije SABA sa potpredsednikom Vlade Hrvatske Jadrankom Kosor i pismo koje je istim povodima upućeno predsedniku Vlade Ivi Sanaderu. S obzirom da se diskriminacija boraca NOR-a nastavlja, sa skupštine SABA upućen je zahtev Saboru Hrvatske da se u parlamentu pokrene rasprava o mestu i ulozi antifašističke borbe naroda Hrvatske, te pravima njenih učesnika.

("Glas istine" objaviće u sledećem broju šire izvode iz ovog dokumenta)

PROSLAVE 60. GODIŠNICE

OSLOBOĐENJA

U mnogim gradovima Hrvatske svečano je obeležena 60. godišnjica oslobođenja u II svetskom ratu:

- Povodom 60. godišnjice oslobođenja Dalmacije za objavljivanje je pripremljena monografija o 8. dalmatinskom korpusu NOV koju je napisao dr Nikola Anić.

- Prvi put u poslednjih 14 godina Dan oslobođenja Splita, ovog puta jubilarni, proslavljen je u zajedničkoj organizaciji Udruge antifašističkih boraca i antifašista i Gradskog poglavarstva.

- Za razliku od mnogih drugih gradova pa i pomenutog Splita, obeležavanju 60. godišnjica oslobođenja Dubrovnika nije bio prisutan nijedan predstavnik aktuelne gradske vlasti.

- Skup povodom jubilarne godišnjice oslobođenja Šibenika pozdravila je gradonačelnica Neda Klarić koja je naglasila da su Šibenčani pokazali svoj slobodarski duh i dali veliki doprinos antifašističkoj borbi. Ove reči potkrepljene su činjenicama: oko tri i po hiljade Šibenčana učestvovalo je u NOB-u od kojih je 700 poginulo; dve hiljade građana bilo je deportovano u razne logore, a kroz zatvore je u toku okupacije prošlo oko šest hiljada stanovnika ovog grada. "Mi smo vodili oslobodilačku borbu za demokratsku i antifašističku Hrvatsku, u ime boraca i antifašista rekao je tom prilikom Dane Beović. No, to očito ni danas mnogima nije jasno jer žele sramno i neargumentovano izbrisati i zatrti svako sjeme naše borbe."

- Neshvatljiv je ignorantski stav vlasti Zadra prema ovom povijesnom događaju - poruka je učesnika skupa povodom 60. godišnjice oslobođenja Zadra od fašizma i njegovog priključenja Hrvatskoj upućena aktuelnim zadarskim vlastima i vladajućem HDZ-u čiji su predstavnici odbili poziv da se obeležavanje istorijskog događaja zajednički organizuje. Na skupu je rečeno i to da "ne samo neki hrvatski dužnosnici već i talijanska iredenta kao i takozvano Poglavarstvo Zadra u egzilu - smatraju da je Zadar 1944. okupiran." Takođe je još jednom izražen protest što su sa zadarskih ulica izbrisani nazivi koji podsećaju na NOB a i dalje postoji ulica koja nosi ime Mile Budaka.

- Jubilarna godišnjica bitke na Batini obeležena je polaganjem venaca na spomenik i svečanom akademijom u Belom Manastiru kojoj su, pored ostalih, prisustvovali i ambasadori Rusije i Ukrajine u Hrvatskoj kao i antifašistički borci iz Subotice.

- U Đurđevcu je uz učešće boraca NOR-a, brojnih predstavnika vlasti i mladih obeležena 60. godišnjica formiranja brigade NOV koja je nosila ime Pavleka Mihovila Miškine. Posle interpretiranja njegovih čuvenih "Crvenih makova", izvođenje partizanskih pesama "Konjuh planinom" i "Po šumama i gorama" prihvatila je cela dvo-

rana.

DIVERZIJA U KUMROVCU

Neposredno uoči Nove godine, eksplzivom je u toku noći razbijena skulptura Josipa Broza Tita ispred njegove rodne kuće u Kumrovcu.

Ovaj necivilizacijski čin odmah je osudio predsednik Hrvatske Stjepan Mesić. Vlada Hrvatske je zatražila da se počinitelji što pre otkriju i kazne, a njen ministar kulture je izjavilo da će se hitno sanirati šteta na spomeniku i okolnim objektima.

Mada u međuvremenu nije stigla vest da su počinitelji uhvaćeni, jasno je da u traganju treba poći od onih koji su to najavljivali. List "Glas antifašista demokratske Hrvatske" je, nakon što su, po nalogu Vlade Hrvatske, uklonjeni spomenici ustaškim zločincima Juri Frncetiću (u Slunju) i Mili Budaku (u Svetom Roku), objavio više izjava o tom činu. Tako su zabeležene i reči Miroslava Rožića iz Hrvatske stranke prava (HSP): "Kako ne znam koji su kriteriji za proglašavanje nekoga ratnim zločincem, očekujem da se krene u akciju uklanjanja spomenika svim ratnim zločincima. Očekujem, dakle, specijalce i u Kumrovcu..."

ISTRANI ORGANJZATORI CENTRALNE SVEČANOSTI 25. MAJA

Za Kumrovec se vezuje i lepša vest: istarska društva "Josip Broz Tito" prihvatila su predlog da budu glavni organizatori ovogodišnjeg obeležavanja "Dana mladosti - radosti" u Titovom rodnom selu 25. maja. Organizovanje ove proslave i Istri se tumaći kao svojevrsno priznanje dosadašnjem radu društava "Josip Broz Tito" koja deluju u Labinu, Puli, Vodnjanu, Rovinju, Poreču, Bujama, Pazinu i Buzetu.

Prošle godine u Kumrovec je 25. maja stiglo 20 autobusa sa istarskim antifašistima, a ove godine 25. maj će biti posebno obeležem i u Istri - na Brionima ili Učki.

BUDAKA ŽILAVO BRANE

U Splitu i Gospiću nema više ulice koja nosi ime zloglasnog ustaškog ministra Mile Budaka. Najavljeno je da će Budakovo ime sa uličnih tabli ukloniti Dubrovnik i Knin, ali ovog ideologa genocidne politike i dalje ne daju vlastodršci u Zadru, Pagu, Pakošanima, Jasenicama, Dragama i Gračacu (sva ova mesta su u Zadarskoj županiji), te u Slavonском Brodu, Gvozdu (nekadašnjem Vrginmostu), Sisku, Komizi, Virovitici, Svetom Ivanu Žabno, Svetom Roku i Korenici.

No, nije Budak samo na uličnim tablama. Prisutan je i u udžbenicima kao "značajan hrvatski književni čimbenik". Na primer, u Hrvatskoj čitanci za sedmi razred osnovne škole čiji su autori Olga Jambrec i Ante Bežen a izdavač Naklada Ljevak, 2004. godine, one iste kada je odlukom Vlade Hrvatske u Svetom Roku uklonjen Budakov spomenik.

VUK DRAŠKOVIĆ

HEROJI DUŽ ČITAVE PARTIZANSKE KOLONE

Jedan je književnik, prije pedeset i nešto godina,

pokušao da slikovito predstavi izgled kolona kad kreću u rat i njihov poredak kad vojna bude okončana. Na čelu kolone koja putuje u rat kreću se - vojnici, za njima - podoficiri i komandanti, iza njih - generali, potom - ministri i, na kraju - liferanti. U času pobjede pada komanda "na levo krug" i, odjednom, liferanti prvi umarširaju u mir, a vojnici posljednji.

Trenutak je takav da moramo podsjetiti: poredak vojske koju je Tito stvarao i stvorio u brdima Balkana nije ni po čemu odgovarao ni poretku književnikovom, niti bilo kom vojničkom poretku u dotadašnjoj istoriji ratovanja.

U prvim redovima jurišali su vojnici i komandanti. Bolnice su dijelile sudbinu fronta, ilegalcima i pozadini često je bivalo i teže nego njihovim drugovima pred bunkerima. Ministarska, liferanata i trgovaca u toj vojsci, partizanskoj, nije ni bilo.

I na čelu i u sredini, i u pozadini partizanske kolone nalazili su se - heroji.

Komandanti nisu proglašavani junacima, već su junaci proglašavani komandantima.

Pri kraju vojne, brigadama, pukovima, divizijama i armijama Titove vojske komandovali su prekaljeni mitraljesci, bombaši, tob-džije...

Teoretičari rata bili su prinuđeni da već pr-

vih dana mira revidiraju neke "postavke" o frontovima. Titova partizanska armija prisilila ih je da u udžbenike unesu i pojam "sveopšteg fronta".

Front je, zapravo, svugdje tamo gdje postoji pedalj zemlje koja se brani, i makar jedan živi čovjek na tome pedlju svoje djedovine. Stručnije kazano, taj front se zove - opštenarodnom odbranom.

Njemački komandant Balkana, general-pukovnik Aleksandar fon Ler, izdao je fašistima uoči operacije "Švarc" odnosno bitke na Sutjesci, valjda najslududiju zapovijest minolog svjetskog rata: "U toj zemlji uspostavite mir, pa makar to bio i mir groblja!"

Pitao sam generala armije Nikolu Ljubičića da li su Nijemci, pa taman da su i deset puta bili silniji i brojniji nego što su bili, mogli izvršiti Lerovo naređenje.

Nipošto - odgovorio je general, jer nema sile koja je u stanju da učitka frontove otpora tamo gdje je svaki pedalj rođene zemlje borbene položaj, tamo gdje se niko živ ne plaši suludih prijetnji o "miru groblja".

Upravo na početku ovog maja, valjda kao dar tridesetogodišnjici pobjede nad fašizmom, narod Vijetnama je najubjedljivije potvrdio ono što smo mi u našoj Golgoti pokazali: onaj koji brani pravo na postojanje jači je od bilo kakve sile i ale koja to pravo uskraćuje.

Da je Jugoslavija - kako to divno priča Kosta Nađ - u minulom ratu zasadila milion i sedam stotina hiljada ruža, čak da je samo to uradila, bio bi to cvjetnjak koji bi morao da se osjeti širom Evrope i ove naše lopte. Jugoslavija je "zasadila" milion i sedam stotina hiljada života - dala je svakog devetog čovjeka. Niko, sem Poljske i Sovjetskog Saveza, nije, srazmjerno broju stanovnika, imao više žrtava.

Mi se, međutim, ne hvalimo. Činjenice su odviše silne i odviše ubjedljive. Hvalisanje je, uvijek, bila nekakva svojevrсна satisfakcija onima koji se ne mogu ponositi istinom.

Onima, na primjer, čija je vojska sve do konca 1944. služila Hitleru, a onda, kad je naišla Crvena armija, odjednom promijenila oznake na kapama, pa danas pričaju kako su, bezmalo, oslobodili pola Jugoslavije.

One Jugoslavije, u kojoj je, u jesen 1941, onda kada su Hitlerovi generali iz dvogleda posmatrali kupole Kremļa i kada je svijet drhtao od pomisli da, možda, sov-

jetski narod neće izdržati, Jugoslavije u kojoj je, te ratne jeseni, bila uspostavljena jedina slobodna republika u čitavoj porobljenoj Evropi! One Jugoslavije koja je 1943. na svom ratištu angažovala više njemačkih divizija nego što ih je Hitler držao na "zapadnom frontu", počev od sjevera Norveške pa do juga Francuske! One Jugoslavije koje je armija iz rata izašla sa 800.000 prekaljenih i odlično naoružanih boraca, među kojima se nalazilo sijaset junaka poput Slavka Pejaka, Gromovnika Ilije, Milete Okiljevića, Petra Lekovića, Mustafe Dovadžije...hiljade znanih i neznanih!

Može se, nekako, i trpjeti kad živi vrijeđaju žive. Ali je teško podnijeti kad se uvrijede mrtvi i kad oni progovore.

Pogotovo je teško te uvrede slušati danas, nakon tri decenije mira, danas, kad, po trideseti put, niče trava na milion i sedam stotina hiljada naših ratnih grobova.

PISMA "GLASU ISTINE"

KO SU BILI PARTIZANI

Obraćam se gospodinu Vuku Draškoviću:

Čula sam Vašu izjavu u kojoj ste, pored ostalog, rekli da su partizansku borbu vodile čurčije, berberi, kovači, seljaci i propali đaci.

Ne poznajem sastav partizanskih jedinica i pozadinskih radnika u drugim krajevima naše zemlje u toku NOR-a, ali poznajem Srem.

Mogu Vam poslati spisak intelektualaca iz Srema sa fakultetskim obrazovanjem, studenata i đaka koji su bili odlični i vrlo dobri učenici, a koji su poginuli u toku NOR-a, umrli posle rata i onih koji su i danas živi. Navešću samo neke. Lekari - Dušan Savić Doda iz Čerevića, Živko Popović Ujica iz Novih Karlovaca; pravnik Petar Relić iz Krčedina; profesor Mira Medić iz Jakova; učitelji Živan Tadić iz Jarka, Uroš Stojić iz Mandelosa, Olga Čerevicki iz Platičeva, Jovanka Georijević iz Šida; studenti Mita Kovačević iz Golubinaca, Stevan Puzić iz Iriga, Damjan Petković iz Čortanovaca, Tomislav Paunović iz Petrovaradina, Gavra Mehandžić iz Beške; đaci Veselinka Vidić iz Bačinaca, Mirko Tepavac iz Zemuna i masa drugih.

Pored njih bilo je i poštenih zanatlija, radnika, seljaka. Svi su oni kao rodoljubi učestvovali u borbi protiv okupatora i domaćih izdajnika.

Nije lepo, gospodine Draškoviću, govoriti omladini neistine. I sama sam bila prosvetni radnik i znam šta znači decu pogrešno informisati.

Jovanka PETKOVIĆ, prosvetni radnik
u penziji, Sremska Mitrovica

KAKO DRAŠKOVIĆ
OBELEŽAVA JUBILEJE

Povodom 30. godišnjice pobjede nad nacifašizmom u II svetskom ratu Vuk Drašković je u zagrebačkom petnaestodnevnom listu "Oko" broj 83 (15-29. maja 1975) objavio poduži članak "Heroja je više nego ordenja". Osnovna Draškovićeva tvrdnja tada je bila da su se i na čelu, i u sredini, i u pozadini partizanske kolone nalazili heroji te da "komandanti nisu proglašavani junacima, već su junaci proglašavani komandantima".

U susret 60. godišnjici pobjede nad fašizmom, isti Vuk u nekoj drugoj koži više puta je javno, a da ne trepne, izrekao tvrdnju kako je među partizanima bio sve sam ološ da bi, na predlog njegovih poslanika u Skupštini Srbije, jubilara 2005. godina dočekana usvajanjem izmena i dopuna zakona kojima su četnici izjednačeni sa partizanima, iako to nije u skladu sa činjenicama koje je svojevretno opet Vuk Drašković uverljivo obrazlagao u svom feljtonu koji je objavljen u beogradskom listu "Politika ekspres".

Na pitanje kojem onda Vuku verovati, jedini logičan odgovor je: "Nijednom, ako je Drašković!" Doduše, sasvim je tačna njegova tvrdnja da su "činjenice odviše silne i odviše ubjedljive" mada on to više ne uvažava. A sam je o sebi, još pre 30 godina, izrekao sud za potonje reči i dela rekavši: "Može se, nekako, i trpjeti kad živi vrijeđaju žive. Ali je teško podnijeti kad se uvrijede mrtvi i kad oni progovore."

"Glas istine" objavljuje odlomak članka "Heroja je više nego ordena".